HISTORICAL SOCIETY

„Tėvynė" Savaitinis Laikraštis
Leidžia kas Pėtnyčia
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje
Dr. M. J. Vinikas, Sekr. ir Adm.
PRENUMERATA METAMS:
Suvienytose Valstijose $1.50
Kitose Viešpatystėse $2.00
„TĖVYNĖ",
307 W. 30th St., New York, N. Y.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

TĖVYNĖ

SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE ORGANAS

Telefonas: LAckawanna 4-5529

The Lithuanian Weekly „Tėvynė"
Published Every Friday
By the Lithuanian Alliance of America
Dr. M. J. Vinikas, Sec'y & Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States $1.50
To Foreign Countries $2.00
„TĖVYNĖ",
307 W. 30th St., New York, N. Y.

No. 18 Acceptance for Mailing at Special Rate of Postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, Authorized on June 27, 1918. New York, N. Y., Gegužės (May) 4, 1934. Entered as Second Class Matter November 28, 1910, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of March 3, 1879. Vol. XXV

Nesusitaria Pabaltijo Klausimu

Baisios Žinios Apie Badą Vilniaus Krašte

Amerikoje Yra 8 Mil. Bedarbių

NESUSITARIA PABALTIJO KLAUSIMU.

Maskva. — Sovietų Rusija pasiulė Vokietijai pasirašyti paktą, kuriuo siekiama užtikrinti Pabaltijo valstybėms saugumą. Šitai Rusija pasiulė tuo tikslu, kad Rytų Europoje sustiprinus santikius tarp Sovietų Rusijos ir Vokietijos. Tą pasiulymą padarė Rusijos užsienių reikalų komisaras Litvinovas Vokietijos ambasadoriui Nadolny Maskvoje dar kovo mėnesy. Vokietijos ambasadorius į tai atsakė balandžio 14 d. Balandžio 27 d. Rusija paskelbia komunikatą, kuriame nusakoma kokias tuo reikalu Vokietija reiškia nuomones. Vokietija paktą pasirašyti nemato reikalo, nes Pabaltijo valstybėms esą negali buti pavojaus nė iš Rusijos, nė iš Vokietijos pusės. Vokietijos ambasadorius taipgi pareiškia, kad Rusija tokį paktą siuliusi ir Lenkijai pasirašyti, todel Vokietijos vyriausybė numato, kad tuo budu siekta politinio smugio Vokietijai. Sovietų komunikatas pareiškia, kad ambasadorius Nadolny numatęs, jog sovietų-rusų paktan įterpetavimas Pabaltijo valstybių nepriklausomybės garantijos yra ne koks paprastas dalykas. Toks įterpimas nieku budu nepagerintų vokiečių-sovietų santikių. Šių santikių pagerinimui bus rasta kitokios priemonės.

Litvinovas tą pačią dieną Vokietijos ambasadoriui pareiškė, kad sovietai pageidauja sustiprinti taiką, o ypač kaimininguose sovietų unijai kraštuose. O tas galima atsiekti tik savitarpiu pasitikėjimu ir padarytu saugumo paktu. Taipgi jis užginčija apie siulymą lenkams Pabaltijo valstybių paktą. Jis sako, kad Lenkijai buvo pasiulyta pareiškimas del palaikymo taikos Rytų Europoje ir visiškos ekonominės ir politinės nepriklausomybės kituomet Rusijai priklausančioms teritorijoms. Litvinovas nenurodo, kaip lenkai į jo pasiulymą atsinešė. Jis tik pažymi, kad „nuginčyti pavojų", prieš kurį mažieji kraštai išstatyti, gali tik tie, kurie nepaiso tikrųjų tarptautinių sąlygų. Nesirupinimu palaikyti taiką šioj Europos daly galima susilaukti naujo pasaulinio karo, kuomet sovietai nori taikos, o juolabiau savo sienų saugumo.

BAISIOS ŽINIOS APIE BADĄ VILNIAUS KRAŠTE.

Kaunas. — Vilniaus laikraščiai paduoda tokių baisių žinių apie Vilniaus krašte siaučiantį badą: **bado paliestose vietose senai nebeturima duonos nė bulvių, baigiama valgyti paskutinė miežių bei avižų sauja,** gaminamos visokios košės. Daugelis žmonių taip nusilpę, kad negali iš namų išeiti. **Vaikai, grįždami iš mokyklų, apalpsta ir namo reikia juos parnešti.** Daugybė sergančių ir mirštančių. Netekę maisto ir pašaro, labai pigiai parduodami paskutiniai gyvuliai. Už juos gauti pinigai atiduodami valstybės iždui, sau nieko nepaliekama, nes smaugia mokesčiai. Darbo įrankiai veik veltui atiduodami arba keičiami į maistą. **Daugumas Vilniaus krašto ukininkų neteko netik duonos ar sėklos, bet ir gyvulių bei darbo įrankių.** Daugelio vietų ukininkai iš niekur jokios pašelpos negauna. Jeigu atsiunčiama kiek miltų, tai juos išdalinti pavedama dvarininkams bei valsčių ponams, kurie dalina tik „ištikimiesiems".

Duona kepama nevėtytų rugių, ji daug blogesnė už vokiečių laikais vartotą duoną. Duona su pelais ir pašarinių runkelių sunka — tai vienintėlis tenykščių gyventojų valgis. Vilniuje siaučia badas ir nežmoniškas skurdas. Žmonės gyvena siaubingas dienas. Tsb.

AMERIKOJE YRA 8 MIL. BEDARBIŲ.

Washington, D. C. — Nacionalės Industrinės Konferencijos Taryba skelbia, kad kovo mėnesy, š. m., bedarbių skaičius visoje Amerikoje siekia 8,021,000, kas reiškia, kad vien vasario mėnesy, š. m., bedarbių skaičius sumažėjo 589,000, arba 39.2 nuošimčiais (5,182,000) buvo mažiau, negu kovo mėnesy, 1933 metais, kuomet bedarbė buvo pasiekusi augščią laipsnį. Bendrai imant, bedarbių skaičius daugiausia sumažėjo manufakturos ir mekaniškoje industrijoje. Minimos tarybos apskaičiavimu nusakoma, kad tos grupės bedarbių skaičius kovo mėnesy, š. m., siekė jau tik 2,599,000 arba nuo kovo 1933 metų sumažėjo 3,824,000 bedarbiais.

Sulig paskirų išdirbysčių ar darbų bedarbių skaičius nuo kovo mėnesio, 1933 m., iki kovo mėn. šių metų, sekamai sumažėjo: mineralų išdirbystėje 17,000, manufakturos ir mekanikos—3,824,000, transportacijos — 169,000, prekybos — 1,106,000, prie namų darbo ir privačiuose užsiėmimuose — 175,000, nepaskirstytose industrijose — 119,000. Nuo 1930 metų cenzo dasileidžiama, kad visame krašte naujų darbininkų užaugo 329,000. Kovo mėnesy, 1933 m., bedarbių skaičius siekė 13,203,000, kuomet kovo mėnesy, šiais metais, jau tik 8,021,000.

AMERIKOS NUSISTATYMAS LINK JAPONIJOS.

Washington, D. C. — Nesenai japonai pareiškę, kad tik jie gali buti Kinijos globėjais, pasijuto lyg ir įsišokę. Del to jie susilaukė protestų iš visų didesniųjų valstybių. Tuomet japonai savo pirmesnį pareiškimą kiek sušvelnino, reiškdami, jog ypač Amerikis prekybai Kinijoje jie nebandys kenkti. Po šio pareiškimo Amerikos valdžia link japonų nesušvelnėjo ir Roosevelto administracija pareiškė, kad del japonų nusistatymo reikale Kinijos viena Amerika nieko neveiks. Jei japonai varžys Kinams pirkti Amerikos lėktuvus ir kitus daiktus, tada Washingtonas veiks sutartinai su kitomis valstybėmis, kaip yra nurodyta jau senokai pasirašytame devynių valstybių pakte.

GELEŽINKELIEČIAI SUSITAIKĖ.

Washington, D. C. — Apie pusantro mėnesio ėjo gana smarkųs ginčai tarpe geležinkelių kompanijų ir jų darbininkų. Geležinkelių kompanijos, mat, reikalavo, kad darbininkai prisiimtų 10 nuošimčių algų nukapojimą dar vieniems metams. Darbininkai su tuo nesutiko. Į šį reikalą buvo įsikišęs ir prez. Rooseveltas, bet besiginčijančius sutaikyti nepavyko. Po to prez. Rooseveltas pasiulė kompromisą, kad darbininkai algų nukapojimą prisiimtų tik pusei metų. Darbininkai ir su tuo nesutiko. Gręsė netolimas geležinkeliečių streikas. Bet darbininkai dar vieną sykį pabandė tiesioginės derybas su darbdaviais ir balandžio 26 d. pavyko susitaikyti. Dabar geležinkeliečių algos nukapotos 10 nuošimčių. Einant naujuoju susitarimu, jos bus sugrąžintos, tik ne ant syk: nuo liepos 1 d. algos bus pakeltos 2½ nuoš., nuo sausio mėn., 1935 m., bus pakeltos vėl 5 nuoš. ir nuo bal. 1 d., 1935 m., dar 2½ nuoš. Toks algų pakėlimas galios iki gegužės 1 d., 1935 m. Po to vėl bus vedama naujos derybos.

GEGUŽĖS PIRMOSIOS MINĖJIMAS.

New York, N. Y. — Kaip kitais metais, taip ir šiemet, komunistų ir socialistų pastangomis, visame pasauly surengta darbininkų dienos — pirmosios gegužės — paminėjimas. Visame pasauly rengta didelės demonstracijos. Rašant šitai, bal. 28 d., tų demonstracijų pasekmių nesuspėjame paminėti. Tiek galime pasakyti, kad rengiant demonstracijas, visur, išskyrus Maskvą, išstatyta policija demonstrantus saugoti ir, jei kiltų kokia betvarkė, tvarką padaryti. Didelių įvykių tikėtasi Ispanijoje, Francijoje ir Vokietijoje. Daugely Amerikos miestų taipgi padidinti policijos buriai išstatyta.

REIKALAUJA SULAIKYTI ALGŲ KĖLIMĄ.

Washington, D. C. — Durable Goods Industries komisija prasaugoja NRA priešais kėlimą darbininkams algų ir trumpinimą darbo valandų. Tos industrijos darbininkams algų kėlimas minimai industrijai, esą, labai nesveikas finansiniu žvilgsniu. Jei tai bus daroma, ateity tos industrijos įstaigoms prisieis finansiniai nukentėti, kraštas nustos taksų mokėtojų, o darbininkai darbdavių.

TRUMPOS ŽINELĖS.

Washington, D. C. — Iš kiek vieno miliono Amerikos gyventojų 1933 metais nužudyta 107 žmonės, kas reiškia 100 nuošimčių daugiau, negu 1900 metais. Tas reiškia, kad piktadarystės Amerikoje nepaprastai smarkiai plečiasi.

Maskva. — Centralinis komitetas išleido patvarkymą, kuriuo įsakoma privalomai militarinio lavinimosi mokytis visiems Jaunųjų Komunistų Partijos nariams-jaunuoliams. Tokiu jaunuolių minimoje partijoje yra apie 4,500,000. Jie bus mokomi aviacijos, chemikalinio kariavimo, kelių budavojimo ir laike karo pirmosios pagelbos teikimo sužeistiesiems. Pastaroji sritis skiriama mergaitėms.

Washington, D. C. — Vidaus pajamų departamentas praneša, kad nuo įvedimo alaus, tai yra bal. 7 d., 1933 m., iki balandžio 7 d., šių metų, taksais valstybei už alų surinkta $145,000,000. Už degtinę ir vyną nuo gruodžio 1 d. 1933 m. taksų surinkta $52,000,000. Be to daug milionų dolerių toksais surinko ir paskiros valstijos.

Berkley, Cal. — Per septyniolika dienų laboratorijoje išgulėjo buvęs numarintas šuo. Dabar jis, sakoma, taisosi: ėda veik kaip ir visai sveikas, loja kaip ir bile šuo ir tt. Bet bandymus darantis prof. Cornih sako, kad šuo pilnai neatgavo sąmonės. Jei pavyks atgaivinti svarbiausią smagenų dalį, kuri pažeista šunį numarinant, tai mėginimas bus pilnai pasisekęs gyvuną numarinti ir vėl atgaivinti, o gal ir numirusius prikelti...

Kaunas. — Kiek seniau Lietuvoje bedarbių skaičius siekė kelis tukstančius. Pradėjus plačiau vykdyti viešuosius darbus, dabar bedarbių skaičius siekia tik kelis šimtus visoje Lietuvoje.

Berlynas. — Vokietijos reichstago prezidentas pranešė, kad faterlando finansų stovis neapsakomai subluko. Delto gal vyriausybė turėsianti savo skoloms užsieny paskelbti moratoriumą.

Vienna, Austrija. — Artinantis gegužės pirmąjai kai kuriose Austrijos dalyse pasireiškė socialistų ir nacių riaušės, bombų sprogdinimas ir kt. pavojai. Jei ir toliau taip bus, tai vyriausybė rengiasi paskelbti karo stovį.

New York, N. Y. — Balandžio 28 diena buvo šalčiausia diena bėgy 60 metų. Termometras tą dieną rodė 33.8 laipsnius šalčio. Augštutinėje New Yorko valstijos daly buvo dar šalčiau.

Rymas. — Italijos karalius, Victor Emmanuel, atidarydamas dvidešimts devintą parlamento posėdį, pareiškė, kad Italijos karinės jėgos reikia didinti, jei norima pasauly įvykdyti taiką.

Šis Numeris Skiriamas 30 Metų Spaudos Atgavimo Sukaktuvėms

Iš Lietuvos

BIJO KUNIGŲ PERTEKLIAUS.

Vienas lietuvis dvasiškis lankydamasis Romoje gavo audienciją pas popiežių. Ta proga kaip praneša užsienio spauda, jis prašęs Popiežių kreiptis į Lietuvos ir Lenkijos vyriausybes, kad jos darytų žygių iš Sovietų paleisti apie 60 Lietuvos ir apie 100 Lenkijos katalikų kunigų. Daugiausia tie kunigai esą uždaryti į koncentracijos stovyklas ir kertą miškus.

Musų dvasiškos sferos tuo reikalu esančios irgi susidomėjusios, bet, kartu reiškiančios bai mės, kad jei visi kunigai iš užsienio sugrįžtų Lietuvon, tai vietinių kunigų tarpe galįs prasidėti nedarbas del dvasininkų pertekliaus, nes ir dabar Lietuvoj kunigų yra pakankamai.

KNYGA APIE LIETUVOS KURORTUS.

Savivaldybių dep. baigia rengti knygą apie Lietuvos kurortus. Knygoje bus smulkiai aprašytas kiekvienas kurortas, susisiekimo budai ir gyvenimo sąlygos, o be to, daug vaizdų. Knyga skiriama Lietuvos kurortų propagandos reikalams ir išeis pavasarį.

ANGLŲ-LIETUVIŲ PREKYBOS SUTARTIS BUS PASIRAŠYTA ŠĮ MĖNESĮ.

Kaunas. — Reuterio telegramų agentura praneša, kad Anglijos-Latvijos derybos jau baigtos ir prekybos sutartis bus pasirašyta ateinančią savaitę.

Tomis pat žiniomis, prekybos sutartys su Lietuva ir Estija busią pasirašytos balandžio mėnesio vidury.

GĖRIMŲ PAVYZDŽIUS AMERIKON JAU PASIUNTĖ.

Viena Lietuvos firma, suėjusi į santikius su Amerikos prekybos firmomis, šiomis dienomis pasiuntė į Jungtines Amerikos Valstijas naujai pagamintos degtinės 50 laipsnių stiprumo, pavyzdžius. Degtinė supilstyta į patogias, specialiai eksportui pritaikintas, bonkas. Laukiame iš Amerikos degtinės užsakymų. Tsb.

APIPLĖŠĖ „DROBĖS" FABRIKO IŽDININKĄ.

Šeštadienį, kovo 24 d. Šančiuose vidudienį, nežinomas piktadaris apiplėšė grįžtantį iš banko su pinigais „Drobės" fabriko iždininką. Pinigų atimta esą apie 8,000 litų. Plėšikui pavyko pasprukti.

SENIAUSIA LIETUVOJ VIŠTA.

Veliuonos valsčiaus, Gystėnų kaimo ukininkas Stankaitis Jurgis turi vištą, kurią drąsiai galima laikyti seniausiu šios rūšies paukščiu Lietuvoje. Minima višta tuo tarpu pradėjo jau 22 savo amžiaus metus. Stankaitis ją gavo kartu su pasoga vesdamas prieš 20 metų žmoną. Jis užsimanė ištirti, kaip ilgai gali višta gyventi ir nutarė pasoginę laikyti ligi jos amžiaus galo. Turėdama tiek metų višta atrodo dar gana gerai, tik nebeturi nagų, kurie nukrito ir nebededa kiaušinių. Be to, ji pradėjo vyriškėti — ant jos uodegos ir kaklo pradėjo augti riestos spalvuotos, kaip gaidžio, plunksnos ir didėti skriauturė. Tsb.

Lituanica II Aplankė New Jersey ir New Yorko Lietuvius

Lakunas James-Janušauskas, kuris lėktuvu Lituanica II šią vasarą skris į Lietuvą.

Balandžio 28 d., p. A. S. Trečiokas, žinomas Newarko biznierius, pranešė „Tėvynės" štabui, kad 2 val., minėtą dieną, į Teterboro Airport, Hasbronck Heights, N. J., iš Chicagos pribus LITUANICA II. Gavę tą žinią, tuoj trys „Tėvynės" štabo nariai, M. L. Vasil, J. Raščius ir aš, sėdome į požeminį Hudson traukinį ir leidomės į New Jersey pamatyt Lituanicą.

Nuvažiavus į Harrison, N. J., čia pribuvo New Jersey lietuvių komiteto sekretorius p. Trečiokas su žmona ir pirmininkas p. J. Kralikauskas su žmona. Sėdę į p. Kralikausko lemoziną leidomės į minėtą airportą. Nuvažiavome apie 1:30 val. po pietų.

Nuvažiavę į airportą, ten radome atvažiavusius Lietuvos Vice-Konsulą p. P. Daužvardį su žmona, taipgi kitus New Jersey lietuvių komiteto narius: 2-rą vice-pirm. komp. J. Žilevičių, iždininką S. F. Gudą ir narius: J. J. Baltrukonį ir Julių Paknį. Taipgi svečius iš Philadelphia, Pa.: p. J. Grinius, K. Valis su sunum ir duktere ir A. Reklis. Taipgi „Vienybės" redaktorių p. Tysliavą ir didelį burį New Jersey lietuvių.

Hasbronck Airportas yra gana didelis: du dideli erodromai, pilni įvairaus kalibro orlaivių, kuriais $1.00 užsimokėjus važinėja norinčius paskraidyti. Visi susirinkę su nekantrumu laukia Lituanicos.

Apie 2 val. iš vakarų pusės, augštai padangėse, saulės spinduliais apšviestas, baltas kaip gulbė, ore pasirodo eroplanas. Visi susirinkusieji daro sprendimą, kad tai Lituanica. Vos įmatomas eroplanas virš airporto pradėjo skristi ratu ir leistis žemyn. Minutos bėgy prieš susirinkusius lietuvius air porte nusileido baltasis lėktuvas, ant kurio šono pamatėme užrašą „LITUANICA II". Susirinkusi minia, keldama kepures, entuziastiškai Lituanicą pasveikino.

Iš eroplano išlipo p. James-Janušauskas su žmona, stransatlantinio skridimo sekretorius p. A. Vaivada, iždin. p. J. Mackevičius ir p. Grigaitis (ne „Naujienų" red.).

Maloniai pasisveikinus svečiai pareiškė, jog jie Chicagą New Yorko laiku paliko 10 val. ryte ir pribuvo 2 val. po pietų, viso kelionę padarydami 850 mylių į 4 valandas.

„LITUANICA II" daro labai malonų įspudį. Eroplanas didelis ir visas baltos spalvos, su per vidurį ruda juosta išilgai it rudos spalvos užrašu „LITUANICA II" ir numeriu N. C. —926—Y. Užpakalinėje eroplano daly ant šono Lietuvos ir Amerikos vėliavos.

Trumpai pasikalbėjus su p. Vaivada paaiškėjo, kad už Lituanicą užmokėjo $7,500.00. Dabar ji parengta 8 keleivių skridimui. Prieš skridimą Lietuvon, pasažierinė dalis bus išimta ir įdėtas gazo tankas. Taipgi dar reikės kai kuriuos kitus dalykus supirkti ir sudėti, kad butų tinkamai priruoštas skridimui.

Patsai Janušauskas, kaip visada, atrodo geležinių nervų vyras. Jo veide yra naujanybė matyti šypseną. Jis stovėdamas bury ir pažvelgdamas tai į susirinkusių burį, tai į prieš stovinčią Lituanicą, tartum savo veido išraiška sako:

— Lietuviai, štai prieš jumis stovi jusų dovana ir mano pasiaukavimas Lietuvos garbei. Paskubėkite pradėtąjį darbą ir leiskite mane per Atlantiko vandenyną į Kauną. Kaip gretai prieš jumis stovinti Lituanica bus Kaune, taip greitai Lietuvos vėliava garbingai bus iškelta pasaulinės aviacijos airodromo viršuje.

Su Janušausku nebuvo progos daug kalbėtis: jis buvo užimtas su airporto viršininku daryti sutartį aviacijos dienai, kuri tame airporte įvyks birželio 3 d.

Bendrai imant, reikia pasakyti, kad Lituanica II daug geriau atrodo ir geresnį įspudį daro, negu Lituanica I, kuri nelaimingai žuvo. Kiekvienam lietuviui patartina ją pamatyti ir savo parama prisidėti prie skridimo.

Kiek teko girdėti, tai Lituanica II rengiasi skristi Lietuvon liepos mėnesio pradžioje. Gal jai nebus galimybės atlankyti daugelį lietuvių kolonijų, bet visgi p. Janušauskas mano atlankyti bent didesnes kolonijas, kad bent dalis lietuvių turėtų progą pamatyti Lituanicą II, kuri, nėra jokios abejonės, laimingai baigs Dariaus-Girėno pradėtą žygį ir laimingai pasieks Kauną, padarydama lietuvių tautai nemirtiną garbę.

Lituanica II pernakvojus Roosevelt Airporte, New Yorke, sekmadienio ryte, balandžio 29 d. išskrido atgal Chicagon.

K. J. Paulauskas.

PAGALIAU SULIETUVINTI UOSTO VALDIŠKI LAIVAI.

Jau senai buvo keliamas klausimas del sulietuvinimo Klaipėdos uosto valdiškų laivų, bet kaž kodel iki šiol tas darbas buvo delsiamas. Pagaliau šiomis dienomis buvo sulietuvinti vardai ir vietoj vokiškų „Schlickmann", „Haagen", „Beck", „Wybe" dabar užrašyta „Šarūnas", „Aušra", „Birutė", „Vadas". Tsb.

KLAIPĖDIEČIAI ŽADA REMTI JANUŠO-JANUŠAUSKO ŽYGĮ.

Klaipėdoje įvyko Dariaus-Girėno ir Martyno Jankaus šaulių burių valdybų posėdis, kuriame buvo svarstomi galimumai remti JanušoJanušausko žygį. Po pasitarimų buvo nutarta suruošti didelę šventę, kurios visas pelnas bus skiriamas transatlantiniam skridimui. Čia pat buvo išrinkta komisija šventei ruošti ir paskirtas šventės laikas.

TĒVYNĒ

Savaitinis Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organas, leidžiamas kas panktadienis.

S. E. VITAITIS — Redaktorius,
307 W. 30-th St., New York, N. Y.

Visi raštai skiriami „Tēvynei" turi buti siunčiami Redakcijos vardu ir turi buti su autoriaus parašu ir adresu. Prisiunčiamus raštus Redakcija trumpina ir taiso sulig savo nuožiuros. Netinkami spaudai smulkūs raštai — korespondencijos, eilės, pranešimai ir tt., naikinama ir autoriams negrąžinama, jei nėra pridėta pašto ženklelių jų sugrąžinimui.

SPAUDOS SUKAKTUVĖS

Šio gegužės mėnesio 7 dieną sukanka trisdešimt metų nuo lietuvių spaudos atgavimo. Kokią reikšmę lietuvių tautos kulturai šios sukaktuvės sudaro, tai pilnai gali įvertinti tik tų laikų musų tautos veikėjai, kuriems teko arti pusę šimtmečio nešti spaudos uždraudimo jungą ir dvasinės tamsybės klaikumose slaptomis plėsti uždraustą vaisių — literaturą. Žymiausi pasaulio kulturnešiai, kurie puikiausiai supranta spaudos reikšmę tautų kulturiniam gyvenime, negali pilnai suprasti tos dvasinės priespaudos, kokia teko pergyventi lietuvių tautai spaudos uždraudimo laikais. Turbut tik vieniems lietuviams teko gyventi tokį ilgą laikotarpį be spausdinto žodžio, klaikioje dvasinėje tamsumoje.

Pagaliau, net ir musų pačių jaunesniosios kartos veikėjai ir kulturnešiai vargiai pajėgs pilnai suprasti tą dvasinę priespaudą, tą tamsųjį lietuvių tautos istorijos laikotarpį. Ypatingai laisvoje Amerikoje išsiauklėję spaudos darbininkai, kuriems jokie suvaržymai nekliudo spausdintą žodį skleisti, negali pilnai net įsivaizdinti ką reiškia tautai be spausdinto žodžio arti pusę šimtmečio išgyventi. Todel ir šių sukaktuvių reikšmę mes tegalime tik dalinai įvertinti.

Dažnai tenka nugirsti musų jaunesniųjų literatų ir kulturininkų nusiskundimus, kad lietuvių literatura labai silpna, neskaitlinga ir jokių žymesnių, pasaulinės reikšmės kurinių mes neturime. Bet gi turime atminti, kad kitų tautų literatura vystėsi per šimtmečius, kuomet lietuvių literaturos tikrasis vystymosi amžius prasidėjo tik su spaudos atgavimu — tik trisdešimt metų atgal. Prof. Volteris savo paskaitoje apie lietuvių spaudos plėtojimąsį kovo 27 d., 1914 metais, surinktomis statistikomis nurodė, kad nuo 16-to šimtmečio iki 1904 metų buvo išleista tik 2,208 skirtingo turinio knygos ir brošiuros. O spaudos uždraudimo laikotarpį prof. Volteris pavadino dideliu lietuviams smugiu literaturos kurybos žvilgsniu, nes tuo laiku išleista tik kelios knygos, lotynų raidėmis parašytos. Ir tos pačios kelios knygos išleistos užsienyje.

Tik lietuvių spaudą atgavus prasidėjo tikrasis intensyvus lietuvių literaturos kurimo darbymetis. Anot prof. Volterio, tik dešimties metų laikotarpiu (1904—1914 m.) išleista 2,550 skirtingo turinio knygų ir brošiurų, 5,015,830 egzempliorių skaičiuje. Šito skaitliaus 1,412 leidinių išleista Prusų Lietuvoje ir kitur užsieniuose ir atgabenta į Lietuvą. Šito užsieny išleisto skaitliaus lietuviškų knygų nemažą dalį sudaro ir Amerikos lietuvių leidiniai. Taigi spaudą atgavus vieno dešimtmečio lietuvių literaturos kuryba toli pralenkė trijų šimtmečių lietuvių literaturos kurybą. Jei spaudos uždraudimu nebutų sutrukdyta arti pusei šimtmečio lietuvių literaturos kuryba, tai šiandie turėtumem žymiai didesnį ir įvairesnį musų literaturos lobyną.

Šia proga pravartu konstatuoti faktą, kad Amerikos lietuvių išeivijos gyvenime musų literaturos branginimas mažėja. Amerikoniškos kulturos išauklėta musų inteligentija nepajėgia suprasti lietuvių kalba spausdinto žodžio vertės ir ji amerikonišku maštabu bando įvertinti lietuvių literaturą, su anglo saksų literatura ją palygindama. Daugeliui amerikoniška kultura persiėmusių musų inteligentų nei mintin neateina, kad anglų literatura nekliudomai per išmtmečius vystėsi, kuomet lietuvių literaturos tikrasis vystymasis tik 30 metų siekia. Pagaliau ir šiuo 30 metų laikotarpiu lietuvių spauda neturėjo pilnos laisvės, vis buvo trukdoma jos kuryba rusiška ir vėliaus lietuviška cenzuromis ir visokiais parėdymais. Nemažo dvasinio varžymo į musų literaturą įnešė ir dar įneša siauri tikybiniai rėmai, kuriais lietuvių tautos dvasinė laisvė yra suvaržyta. Todel visai nesąmoninga spręsti lietuvių literaturos vertę jos palyginimais su anglų literatura.

O vis tik per šį trisdešimties metų laikotarpį lietuvių literatura milžinu išaugo. Skirtingo turinio knygos ir brošiuros šiandie daug tukstančių siekia. Jau turime musų rašytojų tokių originalių kurinių, kurie prilygsta pasaulinės literaturos žymesnybėms. Daug svarbaus ir žymaus darbo atlikta lietuvių literaturos kuryboje šiuo palyginamai trumpu laikotarpiu.

Amerikos lietuviai nemaža prisidėjo netik morale parama, bet ir aktualiu darbu kovoje už lietuvių spaudos atgavimą ir musų literaturos kuryboje. Todel šiandie galime su nepaprastu dvasios pakilimu atžymėti lietuvių spaudos atgavimo trisdešimties metų sukaktuves. Šios sukaktuvės yra netik neabejotinu liudininku sparčiai augančios musų literaturos, bet kartu liudija ir lietuvių tautos kulturinę pirmynžangą. Tautos kulturėjimas yra tvirčiausiu užtikrinimu jai šviesios ateities.

—o—

PAVADUOTOJŲ TEISĖTUMAS

Vienos SLA. kuopos pirmininkas rašo „Tėvynės" Redakcijai sekamu klausimu:

„Malonėkite paaiškinti Redakcijos straipsniu, kaip daugelį naudingų dalykų paaiškinate organizacijoj tvarkos palaikymo klausimais, ar renkant kuopos atstovus į Seimą galima kartu išrinkti ir alternatus (pavaduotojus)? Kaip žinoma, tokie pavaduotojai renkami tuo tikslu, kad išrinktam atstovui negalint dalyvauti Seime, išrinktas pavaduotojas galėtų jo vietą užimti. Tokiu budu išvengiama specialio kuopos susirinkimo šaukimo darinkimui kuopos delegatų skaičiaus sulig kuopos nutarimo, kuomet išrinktas delegatas ar delegatai negali Seime dalyvauti. Kiek man žinoma, amerikonų organizacijos renka tokia prasme pavaduotojus. Bet SLA. konstitucija pavaduotojų rinkimo nenurodo. O jei nurodo, tai pažymėkite kuris skyrius ir paragrafas."

SLA. konstitucija Seimo atstovų pavaduotojų nenumato. Pagaliau, konstitucijos patvarkymas, kad kuopa turi išrinkti kitą atstovą į atsitikusią tuščią atstovo vietą, aiškiai duoda suprasti, kad Seimo atstovų pavaduotojų išanksto rinkti negalima. Konstitucijos skyriaus 2-ro, paragrafo 6-to sub-paragrafas a) nusako:

„Jeigu delei bile kokios priežasties atstovo vieta pasilieka tuščia, tai kuopa renka jo vieton kitą atstovą ir apie šiuodu dalyku praneša Susivienijimo Sekretoriui, paliudijus savo pranešimą kuopos antspauda."

Kad čia kalbama apie prieš seiminį užpildymą atsitikusios tuščios atstovo vietos, tai liudija antroji šio paties sub-paragrafo dalis, kuri nurodo taisykles delegatų rinkimui tokioms naujoms kuopoms, kurios įsikurė po atstovų rinkimo laikui. Toliaus, to paties skyriaus ir paragrafo sub-paragrafas c) nurodo, kad kiekvienas Seimo atstovas yra renkamas dviejų metų terminui iki sekančiam dvimetiniam Seimui ir sub-paragrafu d) nurodoma sekamai:

„Vieton prasišalinusio ar prašalinto atstovo kuopa renka kitą atstovą ir praneša apie tai Pildomąjai Tarybai."

Todel pastarasis patvarkymas nurodo užpildymą pasilikusios Seimo atstovo tuščios vietos jau po Seimui ir todel pirmiau pacituoto nurodymo tuščios atstovo vietos užpildymui negalima priskaityti poseiminiam laikui. Aišku todel, kad pirmesnis nurodymas liečia prieš seiminį laiką. Tokiu atvėju konstitucija aiškiai pasako, kad visos atsitikusios tuščios atstovų vietos turi buti užpildytos tokiu pat naujų atstovų išrinkimu, kaip ir originaliai atstovai yra renkami.

Akyvaizdoje tokių konstitucijos patvarkymų, mums rodos, kad išrinkimas iš anksto Seimo atstovų pavaduotojų yra neteisėtas dalykas. Kiek mums žinoma, tai nei Pildomojoj Taryboj, nei Seime nėra svarstytas ir išspręstas tokių Seimo atstovų pavaduotojų rinkimo klausimas. Labai galimas daiktas, kad Seimas, akyvaizdoje augščiau pacituotų konstitucijos patvarkymų, atmestų iš anksto išrinktus Seimo atstovų pavaduotojus. Todel kuopoms patartina atsitikusias tuščias atstovų vietas užpildyti išrinkimu naujų atstovų, kaip konstitucija nurodo, o Seimo atstovų pavaduotojų iš anksto išrinkimo teisėtumą iškelti paties Seimo interpretacijai.

—o—

GERŲ NORŲ STOKA

Gyvenime yra keistų žmonių, kurie jokiame bendrame visuomenės darbe nepajėgia vaduotis gerais norais. Jie tegali gyventi tik siauruose savų įsitikinimų ir jausmų rėmuose. Tokiu tik savais siaurais jausmais gyvenančiu žmogeliu yra Chicagos kunigų organo „Draugo" redaktorius.

Po ilgo priešinimosi lakuno Janušausko skridimui į Lietuvą šios vasaros pradžioje, pagaliau „Draugas" neva prisidėjo prie darbo skridimą finansuoti ir pasižadėjo kooperuoti su ALTASS, kuri vadovauja šio skridimo finansavimui. Bet štai kuomet lėktuvas nupirktas ir lakunas Janušauskas juo parskrido į Chicagą, prieš pat rengiamą Chicagoje aviacijos dieną, kurios metu tam tikromis iškilmėmis naujas lėktuvas „pakrikštytas" *Lituanica Antrąja,* „Draugas" per ištisą pirmąjį savo puslapį colinėmis raidėmis paskelbia: *„Lituanica II gaus alkoholio krikštą",* kad *„Socialistai trukdo skridimą partijiniais sumetimais",* kad *„laisvamaniai nesiskaito su katalikiškos tautos jausmais".* Ir tos visos „baisenybės" kunigų organo redaktoriaus galvoje susipynė vien delto, kad Lituanica Antroji buvo rengiamisi „krikštyti" ne su krapyla ir švęstu vandeniu, bet priprastu amerikonišku budu — sudaužant bonką šampano į lėktuvo propelerį. Tokiu pačiu budu buvo „pakrikštyta" ir Lituanica Pirmoji, kuria Darius ir Girėnas skrido į Lietuvą. Tokiomis „krikštynomis" visi Amerikos laivai ir kiti dalykai yra užvardijami tam tikrais vardais. Tokias „krikštynų" ceremonijas yra matę net maži Amerikos vaikai judomais paveikslais vaizduojamuose įvykiuose.

Bet „Draugo" redaktoriui to kios *Lituanicos Antrosios* „krikštynos" neva „užgavo katalikiškus jausmus". Netenka abejoti, kad už tų neva „katalikiškų jausmų" slepiasi piktas noras pakenkti lakuno Janušausko skridimui į Lietuvą. Bet kunigų organo redaktorius savo tikslo neatsiekė. Įvykusi Chicagoje aviacijos diena balandžio 22 d. sutraukė tokias minias žmonių, kokių nėra mačiusi visa Cricagos lietuvių parengimų istorija. Sakoma, dalyvavo šioje aviacijos dienoje tarpe 25,000 ir 30,000 publikos.

Netenka abejoti, kad ir tolimesniems antrojo skridimo naudai parengimams nepajėgs pakenki nei „Draugo" redaktoriaus, nei kitų jam panašių gaivalų pikti norai. Visa Amerikos lietuvių sąmoningoji visuomenė visu nuoširdimu rupinasi sukelti užtektinai kapitalo, kad lakuno Janušausko žygis sekmingai baigtųsi Lietuvos ir Amerikos lietuvių vardo iškėlimu visame pasaulyje. Tokiam vieningam visos tautos darbui piktais norais gyvenanti pavyduoliai negali pakenkti.

Pasireiškimas tokių piktų norų spaudoje aiškiai parodo Amerikos lietuvių, ant kiek reikalinga suburti šiam bendram darbui visas konstruktyves jėgas, kad lakuno Janušausko žygis nebutų sutruktytas. Netenka abejoti, kad patriotingoji Amerikos lietuvių visuomenė tiek pasidarbuos šiam skridimui, kad lakunas Janušauskas bus tuo šios vasaros Aru, kuris sekmingai nuskris į laikinąją Lietuvos sostinę — Kauną.

ŽMONIŲ SVEIKATA

Šį skyrių veda E. G. KLIMAS, B. Sc., M. D.
Instruktorius Medical Temple Universitete
2538 E. Allegheny Ave., Philadelphia, Pa.

Visus šiam skyriui skiriamus rašinius reikia siųsti stačiai skyriaus vedėjui, čionai paduotu antrašu.

NEMIGA.

Rašo **Dr. Margeris.**

Kaip Reikia Užsilaikyti ir Gydytis.
(Tąsa)

Taigi, kaip dabar matome, pasirinkimas labai didelis. O susiturėjimas, palyginus su pasirinkimu, ištikrųjų mažas. Pavyzdžiui, reikia mažiau valgyti arba, jeigu tikrai konstipacija vargina, tai ir visai nebevalgyti kiaulienos (ypač sudytos), veršienos, žąsienos, kepenų, kietai šutintų kiaušinių, šebelbonų, žirnių, pupų, riešutų, banamų, ryžių, surio, raugytų agurkų, sudytos mėsos ar žuvies.

Patartina, be to, konstipaciją turintiems gerti daugiau nei paprastai vandens, o jau ypač atsikėlus iš ryto tuoj išgerti stiklinę ar dvi karšto vandens (del skonies galima biskį druskos įdėti). Nors keletą stiklinių per dieną šalto ar šilto, kaip kam geriausiai patinka, vandens patartina išgerti. Tik, žinoma, nereikia gerti vandens, ypač nuo ledų, valgant, kaip, pavyzdžiui, Amerikoje kad labai įprasta daryti.

Kitas svarbias konstipacijos priežastis, kurias, be abejo, yra įsigiję Amerikos lietuviai iš amerikonų, yra pašėlusi skuba ir nereguliarumas taip valgyme, taip ir lauk išėjime. Tiesą pasakius, tai dažniausiai ne valgoma, bet ryte ryjama. Ir valgoma ne tam tikru laiku, bet bile kada. Tas pats gi galas ir su savo prigimties reikalais. Užuot pasėdėjus ar patupėjus biskį ilgiau, tuoj nusikeikiama, kad „viduriai neina", na, ir einama sau. O įpratimas biskį ilgiau pasėdėti ar patupėti išeinamoje vietoje yra labai geras dalykas. Galiaus, yra labai gera įprasti tam tikru laiku laukan išeiti. Pavalgei pusryčius, pietus ar vakarienę, tuoj ir eik. O kai jau įprasi visada tuo pačiu laiku eiti, tai ir žarnos visada tuo pačiu laiku gerai išsivalys.

Su vaistais viduriams liuosuoti reikia elgtis labai atsargiai. Prie šitų vaistų žarnos greit pripranta ir paskui, tarsi žydo arklys be botago, jau nebeina. Vaistus del vidurių praliuosavimo reikia tik tada imti, ypač per ilgesnį laiką, kada gydytojas, ligonį gerai išegzaminavęs ir tikrą konstipacijos priežastį suradęs, prirašo juos. Ne kitaip!

4

Reikia saugotis slogų, ypač krutinės slogos, kuri lengvai virsta chroniška įsisenėjusiu kvėpavimo vamzdžių įdegimu, arba chronišku bronchitu, o po tam jau ir kamuoja ligonį ne tiktai labai įkiriu kosuliu, bet podraug ir dusuliu, kas, žinoma, neleidžia ligoniui ramiai miegoti.

O kad sekmingai slogų išsisaugojus, nereikia persišaldyti, sušlapti, tiesioginėj oro srovėj stovėti, ypač kai esi sušilęs bei nuvargęs, nereikia dabar ir šalto vandens ar alaus gerti. Nereikia trintis ar bučiuotis su tais, kurie jau turi staigiąją slogą, nes sloga yra užkriačiama liga.

Kai jau pasitaiko staigiąją slogą gauti, tai nereikia tik mažmožiu ją laikyti, kaip daugelis kad daro ir laukti, iki liga pati per save išgis. Geriausia išpuola tuoj tikram gydytojui pasiduoti ir pilnai išsigydyti. Juk labai dažnai staigioji sloga virsta chroniškąja tik del to, kad nebuna gydoma kaip reikiant. Jau geriau tuoj išsigydyti, negu laukti, kada pati per save išgis, nes dažniausiai taip neišgyja, o tik chroniškąja virsta, gi paskui, reikšdamosi kosuliu ar dusuliu, ne tiktai ligoniui miegoti jau nebeduoda, bet jau ir gydymui nelengvai tepasiduoda.

5

Plaučių džiova, kaip jau pasakyta, miegui —nedraugė.

Įsisenėjusi džiova dažniausiai eina savo keliais ir gydymui visai nepasiduoda. O todel ve ir reikia kuolabiausiai jos saugotis; tiksliau sakant, saugotis tų aplinkybių, kurios duoda pagrindą džiovos perams žmogaus plaučiuose lizdą susikrauti. Gi tos aplinkybės dažniausiai buna štai kokios: neganėtinas poilsis bei neišsimiegojimas; girtuokliavimas ir nepavalgymas; persidirbimas, ypač protiškas; nesisaugojimas tų, kurie jau turi džiovą (ypač vaikai ir jaunieji turi labai rupestingai saugotis, nes prie jų labiausiai džiovos perai limpa).

6

Ir širdies ligos gana dažnai savo aukas nemiga kankina. Dar blogiau, kad taip vadinamos organiškos širdies ligos yra neišgydomos. O organiškas širdies ligas dažniausiai gauna vaikai, žinoma, sirgdami difteritu, staigiuoju reumatizmu, škarlatina, tonsilitu ir tam panašiomis ligomis. Tėvų pareiga saugoti savo vaikus kuo rupestingiausiai (nuo difterito įčiepyti), o jei pasitaiko nelaimė — susirgimas, tai tuoj šaukti gydytoją. Bet gauna organiškas širdies ligas ir užaugusieji. Staigusis reumatizmas, plaučių uždegimas, šiltinė, sugedę tonsilai ar dantys dažniausiai buna priežastimis. Reikia vengti persišaldymo, persigėrimo ir visko, kas sistemos atsparumą sumažina. Sugedusius tonsilus reikia išimti, o dantis pataisyti arba ištraukti.

7

Reumatizmas gana dažnai savo įkiriais skausmais ligonį taip kankina, kad jis užmigti visiškai nebegali. O vis delto yra daug lengviau reumatizmo išsisaugoti, negu išsigydyti. Tik reikia saugotis sušlapimo ir persišaldymo. Kojas reikia laikyti sausai ir šiltai. Nereikia laikyti burnoje sugedusius tonsilus ir dantis. Kartais reumatizmas buna paseka gonorėjos, arba triperio (kaip reikia gonorėjos saugotis, galite rasti plačius nurodymus mano knygoje „Gonorėja").

8

Arterijų sukietėjimą ir peraugštą kraujo spaudimą, kas dažnai buna nemigos priežastimi, tankiausiai pagamina perdidelis gėrimas alkoholio ir rukimas tabako, be to, inkstų sugedimas, rupestis, pyktis ir, bendrai, netvarkus gyvenimas.

Geriausiai sekasi alkoholio ir tabako išvengti, tai niekad nepradėti besaikiai juos vartoti. Kaip jau sykį į juos įpranti, tada susiturėti sunku. Nebent tik labai stipri valia gali kiek padėti. O apie rupestį ir kitokius dvasios netvarkumus, tai jau pirmiau gana daug kalbėta. Čia kartoti, rodos, neišpuola.

(Daugiau bus)

Kaune Visi Bus Ponai

„Tėvynės" No. 12, pasakyta, kad Kauno majoras, p. Merkys pareiškė, jog Kaune visi bus ponai. Man tas labai patinka. Mano manymu, netik Kaune, bet ir visoje Lietuvoje galima pripažinti kaipo pagarbos žodį ponas, nes ir visos kitos tautos turi savo panašų pagarbos pareiškimą žodį ponas, tik, žinoma, kitaip jį užvadina, bet reikšmė ta pati. Kadangi musų kalboje, kol kas, dar nėra panašaus žodžio, kuris butų galima taip lengvai vartoti kaip žodis ponas — ponas ir turėtų but vartojama. Nors mes ir praktikuojame vadintis įvairiais pagarbos žodžiais, bet ponas, ponia ir panelė visgi, išrodo, yra praktiškiausia. Tas žodis daugeliui nepatinka delto, kad musų žmonėms perdaug įkyrėjo tie senoviniai barbarai, kuriuos ponais vadino.

Pavyzdžiui, tulą žmogų pavadink ponu, tai jis tau tuojau atsako: „Nevadink manęs ponu, nes aš žmonėms diržų iš pečių nerėžiau!..." Kitą pavadink pilietis, bet jis atsako: „Taip, aš esu pilietis, bet įspėk kokios šalies". Trečią pavadink tamsta, o jeigu pasitaikys Suvalkietis, tai tuojaus gausi atsakymą: „Dar pats pražumas vidurdienio, o tu sakai kad temsta"... Vadinti draugu, tai ir gi keista. Kokis gali buti mano draugas, jeigu jis gyvena penkis šimtus mylių tolume nuo manęs? Pavadinus draugu, tulas gali drąsiai paklausti: „O kada gi mudu draugavome?..."

Mano manymu ir Amerikos lietuviai turėtų priimti šį pagarbos pareiškimo žodį ponas, ponia, panelė. Man išrodo, kad praščiau nei buti negali, kuomet kalbant lietuviškai, o naudojama žodžius mister, misis, miss. Iš šalies girdint tokią kalbą išrodo daugiau nei juokinga. Ypatingai nekurie amerikiečiai parvažiavę Lietuvon ir gi taip pat kalba. O vėliau tą žodį paseka ir kaimiečiai ir štai kaip jie jį vartoja: „Na, tai kaip einasi musele? Kaip pacinka Lietuva mustariu?"

Čia kalti patys amerikiečiai, kad jie parvažiavę Lietuvon nesistengia kalbėti gražiai lietuvių kalba, bet žargonuoja, maišydami kokį žodį tik mokėdami. Už tai rimtesni Lietuvos žmonės ir sako, kad daug parvažiavusių amerikonų mums tik gėdą daro.

Šiuo rašinėliu aš pareiškiu savo nusistatymą ir ar jųs žodžius ponia, ponas ir panelė vartosite, ar ne — aš visuomet vartosiu.

Agnis Pilvelienė.

Puikios Mintys

Etika yra mokslas gludįs doroj. Etika, kaipo mokslas, nepasiekiamas be valios sąmonės. Sokratas neturėjo aiškios valios sąmonės kada jis mokė, kad žinojimas yra dora. Valios prigimties pažinimas nurodytų, kad žmogus gali pažinti, kas yra tiesa ir daryti tai, kas netiesa. Žinojimas nėra dorybė, bet kelias į dorybę.

✦

Dugne randas tik vienas studijos subjektas: proto formos ir metamorfoza.

✦

Gera draugystė netiktai pagerina mųs elgėsius, bet taipgi ir mųs protus.

✦

Ašaros kartais buna linksmiausia meilės šypsena.

✦

Tiktai muzikai myli muziką.

V. J. B.

JAUNIMO KELIAI

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Jaunuolių Skyrius

Kol jaunas, o broli, sėk pasėlio grudus
Ir dirvos nepleiski! Tuomet, kada jausi,
Kaip kuns ima stingti, dvasia jau susnudus,
Vėlu juk prie darbo: nė sėsi, nė piausi.

Kol dega krutinėj šventa ugnis toji,
Kur traukia prie darbo ir duoda tiek vieko,
Jog menkas ir silpnas net milžinu stoji,
O dirbk, idant neitų ugnis ta ant nieko!

Dr. V. KUDIRKA.

Spaudos Atgavimo Sukaktuvės

Gyvendami civilizuotame krašte, kai kurie jaunuoliai net negali atsivaizdinti, kaip butų galima apsieiti be spausdinto žodžio, be knygų ir laikraščių. Jei jiems kas pasakoja, kad musų tėvams taip prisiėjo gyventi, tai jie net nenori tikėti. Bet tai tiesa. Trys dešimtys metų atgal, Lietuvoje nebuvo sava kalba spaudos. Lietuviškai netik rašyti, bet ir skaityti buvo draudžiama. Tai daryti draudė rusai, kurie tuomet Lietuvą pavergę buvo. Jie, mat, norėjo lietuvius surusinti, o atėmus spaudą, manė, bus daug lengviau tai padaryti. Taip ir gyveno musų tėvų tėvai ir tėvai be savos spaudos, be laikraščių, be knygų, net maldaknygių. Toks gyvenimas buvo sunkus, nekulturingas.

Tačiau lietuviai rusams nepasidavė. Už savą spaudą kovojo kiek tik galėdami. Lietuviškai skaitančiuosius ar rašančiuosius lietuvius rusai sunkiai persekiojo: į kalėjimus grudo, į šaltąjį Sibirą tiesiog mirčiai siuntė. Bet atsirado tokių kiltadvasių lietuvių, kurie tų persekiojimų nepaisė. Jie, žut-but, buvo pasirįžę savą spaudą atgauti. Tokiais žmonėmis labiausiai žinomi Dr. Jonas Basanavičius ir Dr. Vincas Kudirka. Dr. Basanavičius, su pagelba kitų studentų ir mokytų lietuvių pirmutinis sumanė išleisti lietuvių kalba laikraštį, kurį pavadino „Aušra". Šis laikraštis buvo spausdinamas užrubežy, Prusuose. Į Lietuvą jį atgabendavo slapta, kontrabandos keliu. Tie spaudos gabentojai į Lietuvą irgi smarkiai persekiota. Jiems irgi gręsė kalėjimas ar Sibiras. Bet ir čia atsirado pasišventusių žmonių, kurie nieko nepaisydami tuos laikraščius iš Prusų nešė ir tarpe Lietuvos žmonių skleidė.

„Aušra", kelis metus paėjus, del stokos finansų, numirė. Tuomet gimė kitas laikraštis, vardu „Varpas", kurį pirmutinis leido Dr. Vincas Kudirka. Po to atsirado ir daugiau laikraščių, kurie buvo tuose pačiuose Prusuose spausdinami. Pradėjo pasirodyti viena-kita lietuviška knygelė.

Tuos laikraščius ir knygeles skaitydami, lietuviai švietėsi, kulturėjo, labiau savo tautos reikalus suprasti pradėjo. Lietuvybės dvasia, kuri pirmiau buvo begaliniai prispausta, atbudo. Lietuvis jau pasirįžo kovoti kad ir su pačiu caru, kad tik savo teises apginti, kad tik savą spaudą atgauti. Ir tokių lietuvių buvo tiek daug, jog caro bernai nė išgauti ar nubausti nepajėgė.

Galop, 1904 metais, spaudą Lietuva atgavo.

Atsivaizdinkime, jaunuoliai, kiek džiaugsmo, kiek smagumo tuomet tenai buvo! Lietuvoje tuojau pradėta sava kalba leisti laikraščius, spausdinti knygas. Nors caro cenzoriai lietuviškus spausdinius dar labai persekiojo, bet vis tik jau buvo proga lietuvišku žodžiu spaudoje savo mintis pareikšti. Laikraščiai paskui vienas kitą pradėjo dygti. Visa Lietuva, tartum namas įgijęs langus, prašvito.

Nuo to laiko, kaip Lietuva atgavo savo spaudą gegužės 7 dieną, š. m., sukanka lygiai 30 metų. Per tą trumpą laiką lietuviai, turėdami savo spaudą, daug pakulturėjo, apsišvietė. Spaudos atgavimas paragino pavergtą lietuvį ir už nepriklausomybę kovoti. Nepriklausomybė irgi atgauta. Dabar Lietuva jau ne ta, kuo ji buvo 30 metų atgal. Dabar ten, kaip ir visuose kulturinguose kraštuose, yra daug mokyklų, skaityklų, leidžiami laikraščiai, spausdinama knygos, yra gerų rašytojų. Dabar jau nėra ten jaunuolio, kuris nebutų siunčiamas į mokyklą ir nemokomas sava kalba skaityti ir rašyti.

Todel ir mes, jaunuoliai, nepaniekinkime lietuviškos spaudos. Atsiminę, kaip sunkiai musų tėvai ar tėvų tėvai už spaudą kovojo — pagerbkime ją: mokykimės lietuviškai skaityti ir rašyti ir geresniais lietuviais buti.

Apie Angliškus Skyrius

Mėnesiniame žurnale „Pažangoj" Dr. A. Montvidas faktais, skaitlinėmis ir argumentais įrodė, kad ateivių spauda Amerikoj mažta, kad bandymas išsigelbėti angliško skyriaus įvedimu ir net vien tik anglų kalba spausdinant ne ką gelbsti. Šitą skeptišką mintį pakartojo ir New Yorke Užaugęs „Tėvynės" No. 14. „Pažangoj" buvo pažymėta, kad angliški skyriai ateivių spaudoj yra vedami gremėziškai, kam ir New Yorke Užaugęs pritaria, vienok Dr. Montvidas įrodė, kad ir gerai vedami skyriai negelbsti.

New Yorke Užaugęs toliau jau ne apie spaudą kalba, o duoda patarimą kaip Amerikoj augusius „lietuviais prie lietuvių palaikyti". Jo manymu, reikia steigti lietuviškas mokyklėles, lietuviškus kliubus, „kad tuo jaunuolius pratinti prie lietuvybės ir tt." Toliau: „Reiktų savo miestuose ir kolonijose suorganizuoti inteligentiškų vyrų ir moterų burelius, kurie jaunimo auklėjimu užsiimtų."

Išmintingi patarimai. Ant mažos skalės šen ir ten jau praktikuojami. Reikėtų darbą praplėsti. Reikėtų sudaryti progų, kad Amerikoj augusieji lietuviai galėtų išmokti savo kalbos ir rašybos, kad jie sueitų į kontaktą tarp savęs ir su iš Lietuvos atkeliavusiais. Nelengvas tai darbas: reikia pinigų, pasišventimo ir tinkamų darbuotojų. Mokyklėlėms ir kliubams butas ne visur dovanai gaunamas, vietomis brangokas. Ne visi mokytojai dirba už dyką. Didžiumoj kolonijų nesurastum nė vieno lietuvio, kuris galėtų mokytojauti arba inteligentiškai auklėti jaunimą. Visoj Amerikoj vargiai yra 100 lietuvių, žinančių savo kalbos taisyklingą rašybą. Netoli visi mokantieji gramatiškai rašyti tapo laikraštininkais, nors daugelis jokių kitų kvalifikacijų žurnalistikoj neturėjo. Dar ir dabar ne visi redaktoriai pasižymi geru lietuvių kalbos ir gramatikos žinojimu. Netoli visi ateiviai lietuviai nė savo gimtos kalbos, nė rašybos tinkamai nežino. Šioje šaly augusieji, tikrinu, bent anglų kalboj kur kas taisyklingiau kalba ir rašo, negu ateiviai savojoj. Tiesa, Lietuvoj mokyklą lankyti nedaugelis galėjo, ir priežastį aš suprantu. Tik menkas ateivių skaitlius kiek nors žmoniškiau susikalba ir rašo angliškai. Taigi jeigu apie kalbą ir rašybą diskusuojama, Amerikoj augusieji lietuviai galėtų pasakyti, kad ir ateiviai savo kalbos tinkamai nežino. Ne tik mus, o ir ateivius jos reikia mokinti. Tuli dideli patriotai laiško be šimto klaidų neįstengia parašyti.

Čia nekalbu apie mokyklėlių nereikalingumą jaunimui. Bet kur gauti mokytojus? Kur gauti inteligentiškus vyrus ir moteris jaunimo auklėjimui? Jų galima rasti tik keliose kolonijose. Reiškia išgalės nedidelės. Šitas darbas eis lėtai.

Man regis, kad visos priemonės, kurios suartina lietuvius (šioj šaly augusius ir atkeliavusius), yra geros ir vartotinos. Todel angliškas skyrius musų laikraščiuose yra butinai reikalingas. Reikia skaitytis ne su norais, o tikrenybe. Ji yra tokia: kad Amerikoj augusių lietuvių yra daugiau, negu ateivių; kad tik menka dalis čia augusiųjų temoka skaityti ir rašyti savo tėvų kalboj; kad ir mokančiųjų žodynas yra labai siauras; kad lietuviškai susikalbantis jaunimas (nes netoli visi dar savo tėvų kalbą supranta) neparodo palinkimo buti prie lietuvių. Reiškia, vien tik kalba nesuartina mus. Tarp savęs sueję angliškoj kalboj, mes diskusuojame ir apie Lietuvą, ir lietuvius, jų organizacijas, veikėjus, parengimus ir kitką. Mums lengviau išsireikšti, vienas kitą suprasti. Jeigu angliškų skyrių vedimas pavedamas ne žurnalistams, o anglų kalbos ignorantams, jeigu jame talpinamas visokis šlamštas, leidėjai yra kalti. Juk ir iš lietuviškos kalbos prisieina juoktis, kaip ji yra vartojama tuluose laikraščiuose. Gerai vedamas angliškas skyrius, mano nuomone, butų efektyvis įrankis pripratinti jaunimą skaityti musų laikraščius, dėtis prie musų organizacijų ir darbuotis su lietuviais.

Beskaitydami anglišką skyrių, neišvengiamai Amerikoj augusieji pažvelgs ir lietuviškąją laikraščio dalį ir laipsniškai įpras ją skaityti.

Euphrosinė Mikužiutė.

ŽALIAS BERŽELIS

Oi liudnas-liudnas žalias berželis!
Jo šakelės nulinko,
Viršunėlę nusviro.

Oi liudnas-liudnas jaunas bernelis
Svetimoj šalelėj,
Ne savo tėviškėlėj.

Oi, kad sugrįžčiau į savo šalelę,
Laimužę ten atrasčiau.
Širdelę nuraminčiau.

Mažamečių Kampelis

Tėve, paskaityk šias pasakėles savo vaikučiams.

LAISVĖ.

Vaikas nešėsi narvely du paukštelius parduoti. Paukšteliai liudnai cypsėjo, blaškėsi į visas šalis, stengdamiesi iš narvelio oran išlėkti.

Vaikutį sutiko išblyškęs senelis. Jis gailestingai dirstelėjo į narvelį ir paklausė:

— Kiek nori už vieną paukštelį?

Vaikas paprašė trisdešimties centų. Senelis užmokėjo pinigus, paėmė paukštelį į rankas, meiliai paglamonėjo ir paleido. Paukštelis, linksmai sučirškė ir nulėkė į artimus krumus.

Paskui senelis, nupirkęs ir antrąjį paukštelį, taip pat padarė — sugrąžino jam laisvę.

Vaikas, matydamas tai, labai nustebo ir paklausė:

— Kodel, tamsta, tai padarei?

Senelis jam atsakė:

— Aš pats ilgai buvau nelaisvėje. Ilgai nekaltai kentėjau kalėjime... Tuomet aš neregėjau nei saulės, nei laisvės, nei tyro oro, nei savo vaikų, nei giminių... Dabar aš gerai žinau, kas tai yra nelaisvė! Todel jaučiuos esąs laimingas, galėdamas sugrąžinti laisvę ir laimę tiems paukšteliams.

JAUTIS IR OŽYS.

Vienasa žmogus kaž kaip išmoko gyvulių kalbos. Nuėjo jis kartą į tvartus ir klauso — ožys su jaučiu besišneką.

— Ko taip pukšti? — klausia ožys.

— Kaip gi nepukšti, taip sunkiai dirbęs per visą dieną!

— O kas tau kaltas? — sako ožys. — Apsirgtum ar apsimestum sergąs ir nereiktų dirbti!

Jautis paklausė ožio. Kitą dieną ėmė ir apsirgo.

Praneša bernai ukininkui, kad jautis apsirgęs, kad reikią namie palikti.

— Išgis, — tarė šeimininkas. — O tuo tarpu pasikinkykit ožį ir ardami nepasigailėkit per kailį jam sudrožti.

Pukščia ožys žagrėje, net putos jam drimba, ir vis tik galvą augštyn kelia — žiuri, ar toli dar vakaras. Vakare tiktai atsiduso, pasižiurėjęs į jautį.

Jautis klausia:

— Na, kas girdėt? Kaip patinka musų žagrė?

— O kas bus girdėti?! — atšovė pagalvojęs ožys. — Šeimininkas galanda peilį ir sako: „Jei jautis ligi rytojaus neišgis, reikės piauti..."

Ir vėl ėmė dirbti ožio prigautas jautis. Ir dabar, kai atsimena tuos ožio pasakytus jam šeimininko žodžius, traukia sau jungą — ir tiek. O priėjęs kur ožį, stengiasi dar ragu bakstelėti. Ožys pasitraukia iš kelio ir šnairomis pažiuri į jautį.

DRĄSIAU

Kai pamatysi pirmą gėlę,
Bailiai pražydusią iš sniego,
Tada žinok: gamta jau kėlė
Po ilgo, šalto žiemos miego.
Pabusk ir tu, pasveikint gamtą,
Tegu smarkiau širdis tau plaka,
Drąsiau kovok tu tuo, kas lemta,
Ir skinkis sau į laimę taką!

A. V.

PRIEŽODŽIAI

Širdies meilė yra geriausia mokytoja.
Širdis ne ragelis.
Šiupinys šutinti ir tinginiui nesunku.
Šneka it kiaulė su žąsim.
Šuns balsas neina į dangų.
Šuo ir kariamas papranta.

—o—

JUOKAS

Mokytojas: — Antanuk, parašyk ant lentos du sykiu po dešimts.

Antanukas parašė.

Mokytojas: — Kiek dabar bus, kai tuos numerius sudėsi?

Antanukas: — Du šimtai, ponas mokytojau.

Mokytojas: — Kaip tai?

Antanukas: — Vienas ir vienas padaro du, o prie jo pridėjus du nuliu — bus du šimtai...

—o—

MĮSLĖ

Aš ne gėlė, bet iš gėlelių; aš ne lapas, bet iš lapelių. — Kas?

Cenzuros Klausimas*)

Pasaka — ne pasaka. — DR. VINCAS KUDIRKA.

I.

Kaip sau norite, šnekėkite, aš nesutinku su tais vyrais, kurie tvirtina, buk kunigai moką vien tiktai slėgti kulturą ir visai nesirupiną platinti jos vaisius tarp tautiečių. Paimkime pavyzdžiui nors aną su nusižeminimu styrinčią pašalyje kitų triobų budelę, kurios tikrąjį vardą ne visada prie žmonių pritinka minėti, o kuri vienok turi neužgintą kulturišką vertybę. Juk tą budelę — persiprašydamas vištas, pavadinsiu ją **tupykla**, — įvedė į musų kaimus kunigai. Pirmiausiai pradėjo statyti tupyklas, žinoma kunigams įsakius, už šventoriaus prie kaimo koplytėlių, kur budavo atlaidai. Per tokius atlaidus moters nežinodamos tam tikro tupyklų siekio, pasidėdavo jose pundelius su krupninkėliu ir užkandžiais. Ilgainiui atsirado jau ir pas tulus ukininkus — arba ten, kur leisdavo vaikus į kunigus, arba vėl ten, kur tankiau atsilankydavo kunigai. Išpradžių žmonelės stebėjosi, išvydę tokias įtaisas: malunas ne malunas, tik be sparnų; spinta ne spinta, tik nemarginta. Šiandien nors ne visi ukininkai turi įsitaisę tupyklas, bet visi jau musų krašto žmonės numano jų prasmę ir bobos pundelių jose jau nepasideda.

Virvagalių kaime buvo vieta, išleidusi net tris kunigus, ir, žinoma, turėjo augščiau minėtą kulturos įtaisą. Išėjus vyrams į kunigus, vieta teko svetimam žmogui, kuris apleido ją visai ir turėjo parduoti. Nupirko Endrius Klubas, blaivas žmogus ir geras ukininkas. Nors nebuvo mokintas ir galėjo vien tiktai lietuviškai ant knygų skaityti, bet turėjo, taip sakant, jausmą kulturos. Jis jautė reikalą įvedimo prie namų pagerinimų permatė, kad vieną ar kitą atmainą padarius, kartais net be padidinimo kaštų, buna ir akims gražiau ir nauda didesnė. Tarp kitų dalykų apsprendė ir likimą apleistos jau tupyklos. Prikalinėjo dručiau atšokusias lentas, plyšius užlipino popiera ir įsakė visiems namiškiams, idant neužmirštų, kam ta budelė įtaisyta ir kad pasielgimu nesipriešintų jo įsakymui. Išsyk šeimyna nenorėjo nė klausyti. — Tai, imsime dabar ir eisime ten, kur tiktai jagamasčiai vaikščioja, dar gali but griekas. — Vienok vyresnieji pamaži pradėjo priprasti, tik su vaikais negalima buvo nieko padaryti — ištolo bijojo įeit į tupyklos vidų ir tik per plyšius stengėsi pamatyti, kas ten viduj dedasi. Taigi neužilgo subadė ir apdraskė nuo plyšių popieras. Klubas, užtėmijęs tai, užlipino plyšius išnaujo, atsinešė nuo klėties augšto pundą senų rubricelių ir iškarpė didesnias litaras, tokias, kad iš jų išeitų sakinys: „Popierų nedraskyk ir nebadyk". Sustatęs keletą tokių sakinių, prilipino juos ant tupyklos sienų — vienus iš lauko, kitus iš vidaus. Paskui, juokaudamas, pasakė šeimynai, kad budelėje yra prilipintas „ukazas" ir liepė persiskaityti kas moka, o vaikus įgraudeno, kad šiukštu popierių neplėšytų.

II.

Už kelių varsnių nuo Klubo namų stovėjo valsčiaus kanceliarija, kur raštininkavo iš kašžin kokio kelmo dygęs lenkelis Psarskis. Jau beveik metai, kaip žmogelis stengėsi papirkti degtine valsčių, kad per ateinančius rinkimus imtų jį į vaitus. Sunkiai vienok ėjo, nesa visas beveik valsčius rengėsi rinkti Klubą. Du tiktai kandidatai te ir buvo: Psarskis ir Klubas. Taigi, kad ne Klubas, tai jis, Psarskis, tikrai liktų vaitu. Bet kaip jį prašalinti? Pasitikėti degtinei nėra ką, o išrasti kokią priežastį ant teisingo žmogaus tiesiog nebuvo galima.

Vieną nedėldienį, pavakare, sėdėjo Psarskis ant kanceliarijos prieangio ir žiurėdamas į garnį, kalinantį ant Klubo kluono, dėstė savo garbiniuotoje galvoje, kaip čia galėjus prašalinti priešininką. Pamatęs praeinantį Klubo pusbernį, užkalbino:

— O kur dulini?

— Tai čia į Kazius.

— O ką veiksi?

— Sako gužynė bus. Dabar siuva pas juos kriaučius, tai sako gerai skripkuojąs.

— Ar šeimininkas leidžia į gužynę?

— Naktimis valkiotis neduoda, o ką į gužynę, tai nieko.

— Ar tu senai pas Klubą tarnauji?

— Jau treti metai.

— Ir ant kitų metų liksi?

— Nenorėčiau trauktis, tiktai rudenyje reiks ant liosų.

— Šitaip. Ką duosi, tai aš išliuosuosiu.

— O ką aš duosiu, pats nieko neturėdams.

— Tai kaimynui juk galėčiau padaryti ir dykai.

— Tai padaryk, pons.

— Tik matai, turiu buti vaitu.

— Tai buk, pons.

— Gerai sakai, buk. O kad tavo šeimininkas neduoda.

Bernas šito dalyko nesuprato ir tylėjo.

— Matai, jis pats nori buti vaitu ir gali jį valsčius išrinkti. O Klubas tau nieko negalės pagelbėti — čia tai tik mano galva — tarė Psarskis, paglostęs garbinius.

— Man juk vis ta pati — kalbėjo toliau — kas vaitas; tavo dalykas, kad ne Klubas, o tik aš bučiau vaitu.

— Tai ką aš padarysiu...

— Išrask ant Klubo kokią menką priežastį, tai valdžia jo neužtvirtins ir bus gerai.

Berniukas nuleido galvą. Jis nė nemokėjo ieškot ant kito priežasčių, o čia raskie priežastį ant teisingo žmogaus. Raštininkas paskubino jam į pagelbą:

— Matai, patėmyk, ar tavo šeimininkas neslepia kontrabandos, ar lietuviškų knygų ir gazietų neprilaiko, ar...

— Knygų tai, teisybė, mačiau daug klėties palėpėje prikimšta, tiktai kas čia per priežastis? Juk štai kanceliarijoje yra knygų dar daugiau ir kur kas storesnės.

— Žinoma. Ar neliepia kartais kitiems skaityti tas knygas?

— Sykį atsinešė į butą visas, kašžin ką iš jų karpė, paskui... jau gerai dabar nepamenu... beje, iškarpas nusinešė žinai pons, į tą budelę, o kaip sugrįžo, tai sakė, kad pasiskaitytų, kas moka.

— O tu ar moki skaityti.

— Ne, pons, nemoku.

— Tai nė nežinai, kas tose knygose parašyta?

— Iš kur, pons, žinosiu.

Toje vietoje šneka pertruko. Psarskis, iškvotęs, kas reikia, su linksma širdžia nuėjo į butą, o berniukas, visai neprijausdamas, kad ką blogo butų prasitaręs, su ramia sąžine nuėjo į gužynę. Nes liuosai išėjo jam iš galvos, išgirdus skripkos balsą.

Ant rytojaus Naupilės žandarai turėjo jau tokią žinią: Virvagalių ukininkas, Endrius Klubas, prilaiko lietuviškas knygas, ir liepia skaityti šeimynai. Knygos užslėptos ant klėties viršaus, palėpėje, o kitos tupykloje.

Tą žinią žandarai ant tų pėdų pranešė savo viršininkui.

III.

Didei užsirupinęs rymojo žandarų viršininkas, Juda Izvergovič Padleckoi, ir išmėtinėjo likimui, kad į nieką apvertė jo viltį. Varšavoje, teisybė, sunkiai vargo, bežandaraudamas, daug prityrė visokių šios pakalnės kartumų, sujungtų su šuns tarnyste, bet viską užmiršo, kada išvydo ant savo krutinės kryželį. Dabar jau karjera buvo atdara, ypač dar, kaip Juda Izvergovič, stačiai kalbant, apsivogė, nesa vyriausybė pamatė, kad tokiam veikėjui Varšava persiaura ir išsiuntė į Peterburgą. Ten, gavęs vietą ir daug valios, sutaisė trumpame laike tokį šiupinį, kad buvo atstatytas ir grįžo į Varšavą. Nenorėjo čia jo laikyti ir, del nuopelnų tik iš praeities, davė jam vietą žandarų viršininko Senapilės ir Naupilės paviečių. Bijodami mat, kad per savo smarkumą Podleckoi nesutaisytų vėl šiupinio, parinko jam ramiausią iš visų gubernijų. Važiuodamas į Lietuvą, Juda Izvergovič padarė įžadus atsigriebti vyriausybės akyse, gauti kitą kryželį ir atitaisyti karjerą, kurią buvo sugadinęs. Žinojo, kad Lietuvoje reikia sutremti lietuviškąją dvasią, gaudant lietuviškas knygas ir laikraščius ir persekiojant žmones, juos skaitančius. Taigi iš augšto apsvarstė sau planą, gana aiškų, tiesų ir tikrą: perkošti visus iki vieno lietuvius per savo tinklą — visi su akstinais liks tinkle ir darbas atliktas. Buvo net užmanęs suimti visos gubernijos lietuvius su vienu žygiu, sutupdyti į kalėjimą ir laikyti ten iki tol, iki neužmirš skaityti lietuviškai. Tik prokuratoriui paaiškinus, kad tai neišpildoma del daugelio priežasčių, pasiliko kitas užmanymas: iškratyti ir perčiupinėti žandarų nagais paeiliu kiekvieną lietuvį, apsigyvenusį po jo apvežda. Pradžia buvo, rodosi, gera. Pareikalavo iš Varšavos į pagelbą aštuonis žandarus, į pusantro mėnesio padarė šimtą su viršum kratų ir suėmė daugybę žmonių, taip kad jau į Kalvarijos kalėjimą netilpo ir reikėjo kitus vežti į Kauną, arba laikyti Senapilėje. Bekratydamas pas vieną rado laišką, kur buvo paminėta kokia ten draugystė „Sietynas"; pas kitą užtiko surašyta daug pavardžių; pas trečią paėmė lenkiškas uždraustas eiles su aiškia autoriaus pavarde. Medžiagos jau tiek, kad galima padaryti trukšmas, sukelti didelę politišką bylą — štai kryželis pakyšt ir kabo ant krutinės. Pradėjo iš džiaugsmo net girtis, kad jau turįs „už uodegos" paslaptinę lietuvių organizaciją. Kas gi pasirodė? Iš visų suimtų žmonių galima buvo

(Užbaiga ant 6 pusl.)

*) Iš 5 Nr. „Varpo" 1897 m.

S. L. A. 38-tas SEIMAS

Prasidės Birželio 25 Dieną, 1934

9 VALANDĄ RYTE

Hotel Fort Shelby

LAFAYETTE & FIRST STREETS, DETROIT, MICH.

SLA. kuopos ir pavieniai nariai kas Seimas siunčia pasveikinimus ir aukas įvairiems naudingiems tikslams paremti. Šiemet kreipiame ypatingą SLA. kuopų ir narių domę į sekančius paramos reikalingus reikalus:

1. SLA. Jaunuolių Švietimo Fondas — reikalingas kodidžiausios paramos, kad turėjus išgalių Amerikoje gimusį ir augusį jaunimą šviesti ir pritraukti prie SLA. organizacijos darbų. SLA. kuopos prašomos neužmiršti šito svarbaus reikalo.

2. SLA. Našlių ir Našlaičių Fondas — pinigai labai reikalingi, kad galėjus nors dalinai sušelpti visus atsišaukusius SLA. narius ir jų šeimynas, nelaimės ištiktus. Šitas Fondas yra labai svarbus musų organizacijos gyvenime.

3. SLA. Moksleivių Fondas — nebeturi pinigų sušelpti SLA. nariams ir jų vaikams, augštesnius mokslus einantiems. Todel reikalinga aukų ir šitam Fondui.

SLA. 38-tas Seimas priims, kaip visuomet SLA. kuopų ir pavienių narių skiriamas aukas įvairiems švietimo ir labdarybės tikslams kaip Amerikoje, taip ir Lietuvoje. Visos aukos bus pasiųstos ten, kur aukotojai nurodys.

SLA. Pildomoji Taryba.

SEIMO RENGĖJŲ PRANEŠIMAS.

Visi SLA. 38-to Seimo posėdžiai bus laikomi **Hotel Fort Shelby**, Lafayette & First Streets, Detroit, Mich. Yra tai labai patogi vieta kaip Seimui taip ir delegatams. Seimo sesijoms svetainė daili ir erdvi, kurioj gali sutilpti apie 500 publikos. Tą svetainę mes turėsim per visą savaitę nemokamai ir dar prie to duoda kambarį del komisijų pasikalbėjimo ir kitą kambarį del pasidėjimo visokių reikmenų.

Delegatams, kurie tame hotely norės apsigyventi, už kambarį del vienos ypatos reikės mokėti $1.50 ir augščiau, už „double" kambarį — $2.50 ir augščiau per parą. Kambariai visi labai tinkami ir švarųs. Taipgi yra ir kiti patogumai del delegatų ir svečių.

Kas norės laikyti automobilį to paties hotelio garadžiui — kainuos $4.00 per visą savaitę. Palei tą hotelį yra tuščių lotų; kas norės laikyti automobilį lauke — kainuos tik $1.00 per visą savaitę, o del vienos dienos 15c.

SEIMINIAI PARENGIMAI.

Birželio 24 d. — Prieš-seiminis piknikas;

Birželio 25 d. — Delegatų ir svečių draugiškas susipažindinimo vakaras tame pačiame hotely;

Birželio 26 d. — Muzikalis koncertas, susidedantis iš muzikos, dainų ir įvairių šokių;

Birželio 27 d. — „Moon Light" išvažiavimas laivu ant vandenio;

Birželio 28. — Bankietas, prakalbos, dainos ir šokiai tame pačiame hotely;

Birželio 29 d. — Išvažiavimas į Jefferson Beach;

Birželio 30 d. — Atsisveikinimo vakarėlis Lietuvių svetainėj.

Bankieto bilietų kaina $1.75.

Koncerto bilietų kaina 35c.

Jei kas norėtų daugiau informacijų apie busiantį SLA. Seimą — kreipkitės prie SLA. Seimo Rengimo Komisijos valdybos, bile kuriuo žemiau paduotu antrašu:

Pirm., M. L. Balčiunas, 4615 Junction Avenue, Detroit, Mich.;

Vice-pirm., J. P. Vaitkus, 9845 Russell Street, Detroit, Mich.;

Sekr., F. Budvidienė, 4094 — 9-th St., Ecorse, Mich.;

Iždin., C. Stepanauckas, 9506 Cardoni Avę., Detroit, Mich.

SEIMO RENGIMO KOMISIJA:

M. L. Balčiunas, pirm.,
J. P. Vaitkus, vice-pirm.,
F. Budvidienė, sekr.,
C. Stepanauckas, iždin.

S. L. A. REIKALAI

S.L.A. APSKRIČIU DARBUOTĖ

PROTOKOLAS 41-MAS

SLA. Pirmo Apskričio Suvažiavimo, Įvykusio 1934 Metų, Kovo 25-tą Dieną, Knights of Columbus Svetainėje, Mahanoy City, Pa.

Suvažiavimą atidarė apskričio pirmininkas p. A. Staniškis,. apie pirmą valandą popietų, paprašydamas kuopų atstovus priduoti mandatus ir paskirdamas į mandatų komisiją pp. D. Vaikšnorą iš Shenandoah ir J. Vizbarą iš Mahanoy City.

Tuo laiku kada komisija peržiurėjo ir patikrino atstovų mandatus, pirmininkas Staniškis pakvietė čia esantį SLA. Prezidentą S. Gegužį pasakyti prakalbėlę Susivienijimo reikalais. Prezidentas Gegužis kalbėjo apie pusvalandį laiko ir pasakė labai įspudingą prakalbą, pritaikintą dabartiniams organizacijos reikalams. Jo kalba buvo palydėta gausiais aplodismentais.

Iš eilės, mandatų komisija šaukia atstovus vardais ir pavardėmis, o pirmininko paskirtos pp. Petrušauskienė ir Gegužienė prisega jiems po gražią gėlę kaipo suvažiavimo ženklelį.

Suvažiavime dalyvauja šie atstovai nuo sekančių kuopų:

SLA. 23 kp., Shenandoah, Pa.: 1) D. Vaikšnoras, 2) J. Plitnikas, 3) J. Dulskis, 4) O. Mikioniutė, 5) O. Visockienė;

204 kp., Tamaqua, Pa.: 6) J. Matlauskas;

211 kp., Mahanoy City, Pa.: 7) V. Šerkšnis, 8) M. Grinevičienė, 9) J. Stašaitis, 10) O. Mineikienė, 11) J. Sadauskienė, 12) U. Masienė, 13) J. Jakubonis, 14) A. Gegužienė, 15) D. Varkevičius, 16) O. Nevulienė, 17) M. Vainorius, 18) A. Rėklaitis, 19) K. Matulevičius, 20) P. Tininienė, 21) J. Mažeika, 22) J. Žilionis, 23) J. Ambrazas, 24) J. Vizbara, 25) S. Gegužis;

218 kp., Middleport, Pa.: 26) A. Sungaila;

283 kp., Coaldale, Pa.: 27, A. Užupis, 28) T. Kvietalaitis.

Apskričio valdybos nariai dalyvauja šie: pirm. A. Staniškis, vice-pirmininkas A. Šaukevičius, sekretorė F. Lukošiunienė, iždin. J. F. Staniškis, iždo globėja J. Petrušauskienė. Kiti apskričio valdybos nariai nedalyvavo. Viso suvažiavime dalyvauja su sprendžiamais balsais 34 asmenys. Taipgi dalyvauja gražus burelis svečių bei viešnių.

Sekretorė skaito pereito suvažiavimo protokolą, kuris buvo priimtas taip kaip skaitytas.

Išduoda raportą pirmininkas. Jo raportas priimtas.

Išduoda raportą vice-pirmininkas. Jo raportas priimtas.

Išduoda raportą sekretorė. Jos raportas priimtas.

Išduoda raportą iždininkas. Jo raportas priimtas.

Išduoda raportą iždo globėja. Jos raportas priimtas.

Komisija James-Janušausko skridimo į Lietuvą reikalu raportuoja, kad aviacijos dienos negalima surengti iš priežasties negalėjimo surasti tinkamos vietos ir pataria, kad vietoj to surengti kokią kitokią pramogą ir sukelti kiek kapitalo tam reikalui. Nutarta surengti card party ir čia ant vietos išrinkta komisija iš sekančių asmenų: J. Sadauskienė, J. Petrušauskienė, O. Mineikienė, A. Gegužienė, P. Tininienė, M. Grinevičienė ir V. Šerkšnis. Su tuo supratimu tačiau, kad čia išrinkta komisija gali padidinti savo narių skaitlių pasikviesdama ir kitus darbuotojus bei darbuotojas talkon, kad šį parengimą padaryti dideliu ir pelningu.

Vice-pirmininkas Šaukevičius įneša, kad šią vasarą surengti apskričio išvažiavimą. Po apkalbėjimui surasta, kad tokis išvažiavimas yra organizacijai naudingu, tai įnešimą priima ir išrenka tam reikalui komisiją. Į komisiją įeina visa apskričio valdyba ir šie darbuotojai: V. Šerkšnis ir A. Rėklaitis iš Mahanoy City, J. Plitnikas iš Shenandoah, J. Matlauskas iš Tamaqua ir A. Užupis iš Coaldale. Apart čia įvardintų apskričio valdyba ir išrinkta komisija pasiskirs ir daugiau veikėjų iš įvairių kuopų.

S. Gegužis, padaręs įnešimą, plačiai aiškina reikalą pritraukimo visų šioje apylinkėje gyvuojančių SLA. kuopų prie apskričio darbuotės, nurodydamas, kad reikia visų kuopų ir visas užvilktas skolas mokėjimo į apskričio iždą panaikinti ir pradėti viską išnaujo. Mat dabar depresijos laikais daugelis kuopų neišgalėjo į apskričio iždą reikalingus mokesčius sumokėti ir tokiu budu pasitraukė nuo apskričio darbuotės. Ir kadangi apskričio ižde bėgantiems reikalams pinigų dar yra, tai nutarta, kad kuopos, kurios prie apskričio prigulės, tai mokės į apskričio iždą po 5 centus nuo nario į metus ir šita mokestis prasidės su 1935 metais. Todel gerbiamos kuopos gyvuojančios šio apskričio ribose yra prašomos šitai paimti domėn ir visos prisiųskit savo atstovus į sekantį apskričio suvažiavimą, kuris įvyks paskutinį nedėldienį šių metų rugsėjo mėnesio, Shenandoah. Tame suvažiavime bus renkama apskričio valdyba, tai butų gerai, kad visos kuopos dalyvautų ir įneštų į apskritį naujos gyvybės. Mųs apskritys turi pirmą numerį, tai ir pasirodykime No. 1.

Sekantį apskričio metinį suvažiavimą nutarta laikyti Shenandoah, paskutinį nedėldienį rugsėjo mėnesio, arba 30 dieną.

Visus reikalus gražioje nuotaikoje užbaigus, pirmininkas Staniškis taria atatinkamą žodį ir uždaro suvažiavimą apie 3:30 val. popietų.

Apskričio piniginė atskaita yra sekanti: Nuo pirmiaus buvo pas iždininką J. F. Staniškį, tai yra iki šio suvažiavimo — pinigais $86,45 ir ženkleliais $7.40, arba labu $93,85. Per šį suvažiavimą surinkta už gėles $8.85, tai pasidarė $102.70. Per šį suvažiavimą išmokėta už gėles $3.00, sekretorės išlaidos $6.50, iždo globėjos išlaidos $1.00, už svetainę $2.50, arba viso $13.00. Dabar pas iždininką yra pinigais $82.30 ir ženkleliais $7.40, arba viso turto $89.70.

Ant. Staniškis, pirm.,
Florence Lukas, sekr.

MT. GRENWOOD, ILL.
Iš SLA. 178 Kp. Susirinkimo.

SLA. 178 kuopos susirinkimas įvyko balandžio 15 d. Šio susirinkimo svarbiausiu reikalu buvo, tai rinkimas delegatų į S. L. A. Seimą ir balsavimas Pildomosios Tarybos.

Balandžio 18 d. rezignavo protokolų raštininkas, V. Leščinskas delei kai kurių minimame susirinkime jam padarytų pastabų.

SLA. 178 kp. sekantis susirinkimas įvyks gegužės 6 d., 1 val. popiet, paprastoj vietoj. Kviečiu visus narius į šį susirinkimą atsilankyti ir aptarti kuopos reikalus.

B. Valentinas,
SLA. 178 kp. koresp.

IŠ S.L.A. KUOPU DARBUOTĖS

SPRINGFIELD, ILL.
Iš SLA. 158 Kp. Susirinkimo.

SLA. 158 kuopos susirinkimas įvyko balandžio 1 dieną. Susirinkimas buvo labai svarbus, nes jame balsuota SLA. Pildomoji Taryba, tačiau reikia apgailauti — narių susirinko neperdaugiausia. Lengvas pasiteisinimas — tą dieną buvo Velykos. Na, ką padarysi — reikia nariams atleisti. Bet, gerai tarnaujant organizacijai, nepaisant kokioje dienoje jos susirinkimai įvyksta — galima valandą-kitą jos reikalams pašvęsti. Nariai, kurie nesistengia savo pareigų organizacijoje atlikti, skriaudžia ne ką kitą, bet patys save. Reiktų visiems nariams organizacijos reikalus daboti ir savo pareigas prideramai atlikti.

Pereitame susirinkime prisirašė viena jauna mergaitė. Kiek žinoma, tai dar viena žada prisirašyti. Šios geros valios lietuvaitės lai buna pavyzdžiu ir kitiems čia augusiems jaunuoliams.

Sekantis susirinkimas taip pat bus svarbus, nes jame bus renkami delegatai į sekantį S. L. A. Seimą. Gerbiamųjų narių pareiga išrinkti rimtus atstovus, kurie galėtų pilnai ir sąžiningai musų kuopą atstovauti. Todel visi nepamirškite sekančio susirinkimo, kuris įvyks gegužės 6 dieną, toj pačioj vietoj. Ateidami į susirinkimą, atsineškite ir gerų sumanymų kuopos ir visos organizacijos labui.

K. J. Čivinskas,
Sargybos narys.

PATERSON, N. J.
Iš SLA. 101 Kp. Susirinkimo.

Susirinkimas įvyko 5 d. balandžio, 62 Lafayette St. Susirinkimą atidarė pirm. P. Jarulavičius. Skaityti protokolai dvie jų paskutinių susirinkimų ir priimti taip, kaip skaityti.

Ligonių lankymo komisijos raportas priimtas. Ligoniai radosi trys: P. Jokubauskienė, K. Osipavičienė ir J. Janulis. K. Osipavičienė atsimaldavo.

Skaitytas laiškas kaslink kuopos viršininkų kaucijų. Nutarta palikti be kaucijų, nes kuopos nariai pasitiki savo viršininkais ir be kaucijų.

Skaitytas laiškas iš Chicagos antrojo transatlantinio skridimo į Lietuvą. SLA. 101 kuopa paaukojo $5.00.

Lankėsi delegatai iš šv. Kazimierio draugystės, užkviesdami kuopą prisidėti prie rengimo Paterson, N. J. kolonijoj sudaryti komiteto antram skridimui paremti, nes Patersonas nori kitas kolonijas pralenkti. Kuopa išrinko du delegatu: J. Treinį ir V. Adamavičių.

Šitas kuopos susirinkimas buvo šauktas per organą „Tėvynę", nes buvo SLA. Pild. Tarybos balsavimai. Bet susirinkimas buvo neskaitlingas, nes tuo laiku lankėsi tulas Bružikas misionierius, tai visos narės nuėjo į misijas, išskyrus vieną iždo globėją. Viso narių dalyvavo balsavimo laiku 14. Rinkimai buvo labai ramųs. Kituose budavo šiokių-tokių agitacijų, bet šiame nebuvo.

Tuo susirinkimas ir užsibaigė nuotaikoje.

Biskutis iš Šilkų Industrijos.

Audėjai gavo algas numušti ant trijų nuošimčių. Pirma, kada darbininkai buvo neorganizuoti, tai bosai turėdavo algas mušti, o dabar unija numuša. Tai bosams labai patinka. Jie patys sako, kai darbininkai nebuvo organizuoti, tai mes, norėdami išvengti nesusipratimų, turėdavom sušaukti darbininkus ir teisintis prieš juos, kad biznis neina ir taip toliaus, o dabar mes pavedame unijai tą „dortiną" darbą atlikti. Eina kalbos, kad gegužės mėnesy dar 7 nuošimčius numuš.

Darbai eina labai prastai; dirbame tik po 5 valandas dienoj. Patartina iš kitų kolonijų audėjams į Patersoną darbų ieškant nevažiuoti.

Juozas Treinis,
SLA. 101 kp. koresp.

WATERBURY, CONN.
Iš SLA. 11 Kp. Susirinkimo.

Balandžio 15 d. įvyko SLA. 11 kuopos susirinkimas, pirmininkaujant T. Matui. Kadangi susirinkimas buvo šaukiamas atvirukais, tai ir narių dalyvavo daugiau, negu paprastai.

SLA. 4 apskričio ir jaunuolių baliaus komisija išdavė galutiną raportą: įplaukų buvo $81.99, išlaidų $72.82; liko pelno $9.17.

Nutarta surengti vakarienę, Išrinkta komisija, kuri tą tarimą vykins.

Perskaityta laiškas iš ALTASS skyriaus. Kviečia prisidėti kuopą prie rengimo antros aviacijos dienos. Taipgi išklausyta atsilankusių delegatų pakvietimas tame pačiame reikale. Nutarta prie aviacijos dienos rengimo prisidėti. Delegatu paskirtas adv. K. Lukošius.

Makarevičius ir jo žmona persikėlė iš SLA. 66 kp., Ansonia, Conn., į 11 kuopą.

Užbaigus kuopos reikalus, buvo balsavimai SLA. Pild. Tarybos.

Užbaigus balsavimus, apkalbėta ir delegatų siuntimas į Seimą. Nutarta siųsti ir išrinkta šeši delegatai: T. Matas, A. Matienė, E. Tareiliutė, K. Stanislovaitienė, Strikolis ir J. Žemantauskas.

Sekantis susirinkimas įvyks gegužės 3 d. Bus svarstomi Seimui įnešimai. Todel SLA. 11 kuopos nariai atsilankykite koskaitlingiausiai, nes tik dabar yra laikas SLA. klaidos taisyti, nedatekliai dapildyti ir tie visi sumanymai Seimui patiekti.

J. Ažunaris, koresp.

DAYTON, OHIO.
Iš SLA. 105 Kp. Susirinkimo.

SLA. 105 kuopos susirinkimas įvyko balandžio 4 dieną. Visi organizacijos reikalai atlikta tvarkingai. Taip pat nutarta iš kuopos iždo paaukoti $10.00 Vilniaus badaujantiems lietuviams.

Balandžio 13 d. Barney Community salėje įvyko parengimas. Programą pildė chicagiečiai — komp. A. Vanagaitis, artistas J. Olšauskas ir du armonistai. Po programo buvo šokiai.

Žmonių buvo apie du šimtai. Parengimas buvo pasekmingas visais atžvilgiais.

Garbė SLA. 105 kuopai už pasidarbavimą tokį gražų vakarą surengti. **J. A. U.**

SELTZER CITY, PA.
Iš SLA. 132 Kuopos Susirinkimo.

Balandžio 15 d. įvyko SLA. 132 kp. mėnesinis susirinkimas, viešojoj mokykloj. Kaip ir visada, pirm. atidarė susirinkimą. Perskaičius protokolą, priimtas vienbalsiai.

Svarstant kuopos reikalus, pasirodė, kad musų kuopoj yra tokių narių, apie kuriuos negražu net spaudoj prisiminti.

Paaiškėjo, kad viena musų kuopos narė, kuri turi biznį, automobilį ir neblogai gyvena, ima iš SLA. Našlių ir Našlaičių Fondo pašelpą. Šitą reikalą sekančiame kuopos susirinkime reiktų apkalbėti ir neleisti išnaudoti tą fondą, iš kurio tik nelaimingiesiems SLA. nariams privaloma pašelpas teikti. Pageidautina, kad į sekantį susirinkimą ateivių kodaugiausia narių.

SLA. 132 Kp. Narys.

WORCESTER, MASS.
SLA. 57 Kp. Rengia Išleistuvių Vakarėlį.

SLA. 57 kuopa rengia į Lietuvą išleistuvių vakarėlį antrai šios kuopos finansų sekretorei, p-lei D. Zinkiutei, kuri savo darbu yra daug prisidėjusi prie musų kuopos palaikymo. P-lė Z. Zinkiutė, tai nenuilstanti jaunuolė, kuri pasišventusiai musų kuopai ir Susivienijimui dirba. Garbė SLA. 57 kuopai tokią jaunuolę, kuri yra šiame krašte gimusi, savo tarpe turėti. Kadangi p-lė D. Zinkiutė su savo motina, ponia Marijona Zinkiene, vyksta į Lietuvą keliems mėnesiams paviešėti, tai kuopa nutarė surengti išleistuvių vakarėlį, kaipo pagarbą už gerą musų organizacijai darbavimąsi. Į Lietuvą jos išvyks gegužės 16 dieną, o vakarėlis rengiama sekmadieny, gegužės 13 d., pasponus Kazlauskus, 10½ Clarkson St. Čia susirinkę SLA. nariai p-lei Zinkiutei palinkės laimingos kelionės į Lietuvą ir kad sugrįžus atgal į Ameriką, ji vėl stotų drauge su mumis ir dirbtų musų organizacijos labui. Visi šios kuopos nariai kviečiami išleistuvių vakarėly dalyvauti. **Rengėjai.**

WAREHOUSE POINT, CONN.
Parėmėm Antrą Skridimą.

SLA. 339 kuopos nariai, Rymo Katalikų Susivienijimo 294 kuopos nariai ir vietiniai bei apylinkės lietuviai surengėm vakarėlį, kurio visą pelną, $11.00, pasiuntėm į ALTASS centrą Chicagoje, antrą skridimą į Lietuvą paremti.

Tai padarę, prisidėję nors su maža savo dalele, mes linkime p. Janušauskui sekmingai savo užsibrėžtą žygį atlikti.

Komitetas:

J. K. ir P. B.

CARNEGIE, PA.
Iš Vietinių Lietuvių ir Jų Draugijų Veikimo.

Pabaigoj vasario mėnesio S. L. A. 323 kp. buvo surengus „Card party". Galima sakyti kaip tokioj bedarbėj pavyko neblogai, ačiu 323 kuopos narių darbštumui. Reikia pažymėti, kad čia gimę jaunuoliai irgi gerai remia darbais; nekurie ir aukomis del dovanų paremia, kaip tai: J. ir J. Delkučiai, Milda Liepiutė, F. Čirvinskiutė, T. Bačiuniutė ir Elena Monski-Morris. Taipgi SLA. narys pitts burghietis, J. Miler. ir kiti. Atrodo, kad kai tik bus geresnės gyvenimo sąlygos, tai minėti jaunuoliai bus Susivienijimo nariais ir gerais darbuotojais, jeigu dabar taip nuoširdžiai musų darbus remia.

SLA. 323 kuopa taria širdingą ačiu visiems rėmėjams ir biznieriams už aukas.

Kovo mėnesy SLA. 323 kp. susirinkime buvo skaitytas atsišaukimo laiškas, prašantis paremti aukomis skridimą į Lietuvą musų drąsuolio J. R. Janušausko. SLA. 323 kp. nariai laišką priėmė vienbalsiai ir paaukojo kuopos vardu $2.00. Eiliniai nariai sulig savo išgalės irgi neatsisakė. Aukojo šie: J. Laugminienė — $1.00; po 25c.: P. Liepas, P. Baranauskas, M. Balčiunienė, S. Lukšienė, Vl. Lukša, M. Delkienė, Sofė Monski, O. Baranauskienė, M. Liepienė, M. Usiliutė ir J. Lukušaitis 15c.

Taipgi kovo mėnesy šv. Antano dr-jos susirinkime atsišaukimo laiškas nuoširdžiai priimtas. Dr-ja savo vardu paskyrė $5.00 ir išrinko komisiją, kad tarpe narių ir vietinių lietuvių tam tikslui aukų parinktų. Šv. Antano dr-gijos nariai aukojo sekančiai: J. Savickas $2.00; po 25c.: J. Miliauskas, A. Čepaitis, J. Radzevičius, D. Savickas, J. Usila, V. Mecionis, J. Kasikauskas, O. Kasikauskienė, B. Kavaliauskas, E. Kariznienė, K. Greičienė ir J. M.

Vietinių lietuvių suaukota po $2.00: S. Aleknavičius ir K. Ruopšienė; po 25c.: broliai Antanas, Juozas, Mikolas ir Petras Švelniai, J. Girštautas, L. Šimkus, A. Balčiunienė, E. Kunsienė, L. Norbutas, Elena Monski-Morris, U. Sadulienė, S. Sadula; po 10c.: Antanas ir Vincas Kasikauskučiai.

Viso abelnai Carnegės lietuvių kolonija ir jų vietinėse draugijose suaukojo $22.85.

Reikia tarti širdingą ačiu visiems aukojusiems, kad tokioj bedarbėj tam tikslui skiria paskutinį centą. Taipgi ačiu tėvams, kad savo jaunuolius auklėja lietuvių dvasioj. Aiškiai pasirodo, kad visi velija laiminginiausios kelionės oro bangomis į Lietuvą musų drąsuoliui J. R. Janušauskui.

J. Monskis.

SLA. NARIŲ TRIBUNA

PASKOLŲ REIKALU.

Yra vienas labai svarbus S. L. A. reikalas, kurio niekas dar neapmąstė ir todel organizacija paneša didelius nuostolius. Mes dažnai besivaržydami už tai, kad mes ar musų draugai neįeina į vadovaujamas vietas, paliekame tą svarbų reikalą visai nuošaliai, nebekreipdami dėmesio į tai. Bet jau laikas, vyručiai, susiprasti ir pasenusę ir bizniu neparemtą mųs morgičių taktiką permainyti.

Čia, trumpai suglaudęs, nurodysiu visą blogumą ir kaip turime nuo sekančio Seimo tai permainyti. SLA. morgičiai iki šiol duodama tik 5 metams. Po to, jeigu Pild. Tarybai nepatiko, tai, žmogeli, jei negali išsimokėti, gauni nuosavybę forklozuoti. Ne vienas atsakys: „Taip ir reikia". Bet kas čia nukenčia? Pirmas, tai tas, kuris turėjo morgičių, o antras — SLA. organizacija.

Šiandien SLA. turi nemaža namų visoj Amerikoj, o daugiausia Chicagoj. Jungtinių Valstijų federalė valdžia duoda morgičius jau nuo senai iki 33 metų. Moka nuošimčius pusmečiais ar kartą į metus. Mažiausia $1,000 iki $20,000, tai yra namams bei ukiams. SLA. duoda, neatsižvelgdamas, dar daugiau. Pavyzdin, „Vienybės" B-vei buvo duota $25,000 penkiems metams. Nuošimčių turi sumokėti $1,500 kas metai ir $5,000 grąžinti bėgy penkių metų, kas reiškia $12,500. Čia buvo labai prasti galvočiai, nes negalima yra tiek surinkti lietuviškoj spaustuvėj. Ir kasgi nutiko? Visi tai žinome. Antra paskola L. A. B-vei $45,000. Nors tuomet ėjo šėrų pardavimas, bet jau senai nėra biznio ir namas gal reikės perimti.

Tas pats su privačių asmenų morgičiais. Mes turime permainyti taktiką nuo 10 metų iki 20 metų tokius didelius morgičius duodant. Mat laikai padarė čia stebuklus: industrija sustojo — nėra įplaukų, paskolos nupuolė, o eiliniai nariai kelia riaušes, kad SLA. turtas žlugo.

Turtas nežlugo, bet jo reikale nepaimsi. Čia reikia laukti progos tas nuosavybes parduoti laikams pagerėjus.

Taigi dar kartą kreipiu Pild. Tarybos ir SLA. visų narių domę į šį mano pasiulymą.

Kadangi jau kelis mano pasiulytus projektus Seimai gyveniman įvygdino, tai, gerai apmąstę, gal rasit ir šį pasiulymą didelės svarbos klausimu.

Jonas J. Nienius.

LIETUVOJE UŽDRAUSTA HITLERIO KNYGA.

Iš tikrų šaltinių teko sužinoti, kad atatinkami valdžios organai Lietuvoje uždraudė platinti žinomą Hitlerio knygą „Mein Kampf".

NEKROLOGIJA

A. a. Jurgis Kazakevičius.

A. a. Jurgis Kazakevičius buvo gimęs 1873 m. Budvardžio kaime, Daukšių parapijoj. Tėvas, Karolius Oželis, lenkų gadynėje buvo perkrikštytas į Kazakevičių. Motina Pranė Vilkauskaitė. Kuomet Jurgis buvo 10 metų amžiaus, jo tėvai persikėlė į Liudvinavo parapiją, Paželsvių kaimą. Čia velionis Jurgis turėjo progos lankyti tris žiemas kaimo mokyklą, kurioje mokytojavo sulenkėjęs Feliksas Bernatavičius. Jaunam Jurgučiui mokytis sekėsi. Tėvas žadėjas jį leisti į kunigus. Kuomet buvo 14 metų amžiaus, jo tėvas pasimirė. Pasilikęs prie motinos, Jurgis toliau mokytis negalėjo, nes motina, palikusi našle, gyveno vargingai.

Motinos sesuo, gyvenanti Amerikoje, parsiuntė Jurgiui laivakortę. Budamas vos 14 metų, 1888 m., atkeliavo į Ameriką, Hazleton, Pa. Pirmas jo užsiėmimas buvo pagelbininku prie namų statymo, vėliau dirbo anglių kasyklose, kur susižeidė koją.

1890 m. Jurgis Kazakevičius prisirašė prie SLA. ir pradėjo lietuvių tarpe darbuotis. Hazleton, Pa. tuo laiku jau buvo 40 lietuviškų šeimynų ir 7 lenkų. Buvo susitvėrusi broliškos pašelpos Šv. Jurgio draugija. Nors toje draugijoje dominavo lietuviai, bet įstatai ir draugijos užrašai buvo vedami lenkiškai. Velionis Jurgis, su pagelba M. Vilkausko ir J. Vasiliaus, sutvėrė grynai lietuvišką Šv. Petro ir Povilo draugiją ir 1889 m. visą draugiją prirašė prie SLA.

Man lankantis Pittston, Pa. su prakalbomis, teko paskutiniu kartu matytis su velioniu Jurgiu. Kadangi mano prakalbų maršrutas toje apylinkėje tęsėsi virš poros savaičių, tai vieną ištisą dieną turėjau progos su velioniu pasikalbėti. Atsimenu žodis žodin jo padarytą man sekantį pareiškimą:

„Hazleton gyvendamas aš daug darbavausi. Reikia žinoti, kad aš buvau uolus katalikas, tai tenai dirbau kiek išgalėjau sutverti lietuvišką parapiją. Kunigus laikiau viršžmogiais. Tik vėliau jų pačių darbai man atidarė akis. SLA. organu buvo „Vienybė Lietuvninkų", tai aš rašydavau įvairias korespondencijas ir straipsnius. Pasirašydavau „Hazletnietis", „Liaudies griežlė" ir „W. P." Mano įsitikinimu buvo rašinėti įvairiais slapyvardžiais delto, kad kituose musų naujokynuose gyvenanti lietuviai manytų, jog „V. L." turi daug bendradarbių musų mieste ir kad čia lietuviai nemiega, bet dirba. Iš Prusų gaudavau „Varpą" ir „Ukininką", iš ko aš nemenkai pamokų ir meilės tėvynės esu pasisėmęs".

1895 m. Shenandoah SLA. Seime velionis Jurgis buvo išrinktas Centro Sekretorium. Tuomet sekretoriui buvo mokama $5.00 algos į mėnesį. Jis darbavosi porą metų. 1897 m. Philadelphia seime buvo prašalintas iš sekretoriaus vietos, nes kunigai, kurie tuomet turėjo pilną galią Susivienijime, pamatė, kad jų ištikimas Jurgelis žymiai pakrypo į bedievybę, nes tame laikotarpy organizavosi TMD. Jurgis buvo išrinktas pirmininku, o kunigai šiai kulturinei organizacijai iš pat pradžios nepritarė, nes ne iš jų iniciatyvos kilo pirmieji sumanymai. Todel ir Jurgis buvo paskaitytas „atskalunu". Maža to, kunigai Jurgį gasdino išmetimu iš SLA., jei jis nepertrauks ryšių su TMD.

Kaip augščiau minėjau, Jurgis sunkaus fizinio darbo anglių kasyklose negalėdamas dirbti, prašėsi velionio Paukščio, „V. L." leidėjo, kad jam suteiktų kokį nors darbą spaustuvėje. Vietoj duoti darbą, Paukštis nupirko jam krepšį, prikrovė įvairios literaturos ir pasiuntė per lietuviškas grinteles. Jurgiui gana sekėsi platinti laikraštį ir skleisti literaturą. Iš to jis sau pelnė gana gražų pragyvenimą. Dar ir po šiai dienai daugelis senesniųjų Amerikos lietuvių gerai atsimena Jurgį Kazakevičių iš tų laikų ir nėra abejonės, kad pasiskaitę šį aprašymą, ne vienas palinkės jam amžinos ramybės, nes per ištisą dešimtį metų, kaipo keliaujančio agento, mažai kas jo nepažinojo.

Velionis J. Kazakevičius dalyvavo 17 SLA. Seimų kaipo delegatas ir dviejuose politiniuose visuotinuose seimuose: 1906 m., Philadelphia, Pa. ir 1917 m., Brooklyn, N. Y. Dirbo uoliai del Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo. Kaipo pasiuntinys nuo pažangiųjų organizacijų, važinėjo Washington, D. C. kuomet buvo priduodama milionas lietuvių parašų ir laikomas tenai lietuvių suvažiavimas.

Velioni J. Kazakevičius buvo nevedęs. Gyveno ir dirbo savo tautai pavyzdingai ir nesigailėjo tautos reikalams aukų.

Dar vienas naujas kapas svetimoje žemėje... Kaip greitai nyksta musų senesnioji lietuvių karta Amerikoje! Ar yra kas Jurgio vieton stotų iš jaunesnėsės musų kartos ir taip nuoširdžiai darbuotųs, kaip darbavosi velionis Jurgis?

Lai jam buna lengva ši svetima žemė.

A. B. Strimaitis.

A. A. J. KAZAKEVIČIUS.

Pittston, Pa. — Balandžio 11 d. numirė plačiai Amerikos lietuviams žinomas SLA. veteranas, 7 kuopos narys, buvęs S. L. A. Sekretorius, kelių laikraščių platintojas ir bendradarbis Jurgis Kazakevičius.

Velionis jaunas budamas į šią šalį pribuvo pas Janulevičius, Hazleton, Pa., 1888 m. Pribuvęs apie 5 metus dirbo anglies kasyklose, kur kartą susižeidė koją. Mažas susižeidimas išsivystė į dideliai pavojingą, todel buvo priverstas pasiduoti ligoninėn gydytis. Po 9 mėnesių gydymosi, koja pasveiko, tačiau paliko nesulenkiama.

Velionis patapęs tokiu invalidu, į kasyklas jau negalėjo eiti dirbti. Todel turėjo ieškoti kitokio užsiėmimo, kad pragyvenimą pasidaryti.

Tuo laiku buvęs „Vienybės Lietuvninkų" leidėjas J. J. Paukštis velioniui J. Kazakevičiui davė įvairių knygų ir patarė leistis po daugiau lietuviais apgyventus miestus, knygas pardavinėti ir laikraščio prenumeratas rinkti. Tas užsiėmimas velioniui neblogai vyko. Per apie 8 metus jis apkeliavo didesnes lietuvių kolonijas po kelis kartus. Susitaupęs kiek pinigų, 1906 m. Pittstone atidarė avalų ir vyriškų drabužių krautuvę. Bizny pasisekimą turėjo nepergeriausią, tačiau pragyvenimą padarydavo.

Užėjus šiai žiauriai depresijai, biznis visiškai sumažėjo. Mažėjo ir sveikata. Rugpiučio mėn. 1932 m. buvo priverstas biznį likviduoti ir pasidavė ligoninėn, sveikatos pataisymui. Po kelių mėnesių gydymosi, šiek-tiek pasveiko, tačiau jau paliko silpnu. Pradžioje kovo mėnesio vėl tapo ligos pagautas ir balandžio 11 d. Pittstono ligoninėj užbaigė savo vargingo gyvenimo dienas.

A. a. J. Kazakevičius dar kasyklose bedirbant, pradėjo lietuvių gyvenimu domėtis. Bekeliaudamas po plačią Ameriką, daugiau susipažino su lietuviais ir jų gyvenimu; pradėjo rašinėti į laikraščius žinias ir straipsnius iš lietuvių gyvenimo. Buvo bendradarbiu „Vienybės", „Lietuvos", „Tėvynės" ir kitų laikraščių.

Beplatindamas literaturą, velionis pažino jos svarbą ir naudą, todel kilus sumanymui suorganizuoti draugiją, kuri rupintųsi naudingas knygas leisti ir jas netik Amerikoj platinti, bet ir į Lietuvą, kur tais laikais spaudos žodis buvo uždraustas, siųsti—velionis vienas iš pirmųjų stojo tokią draugiją organizuoti. Ji tapo pavadinta „Tėvynės Mylėtojų Draugija", kurios nuopelnus kiekvienas literaturos vertę pažįstantis lietuvis tinkamai įvertina.

Prie SLA. (tais laikais kitaip vadinosi), velionis prisirašė 1890 m. Pasižymėjęs darštumu, berods 1896 m. tapo išrinktu Centro Sekretorium.

Visą savo gyvenimą SLA. reikalais daug rupinosi, ypač 7 kuopoj daug darbavosi. Daugely SLA. Seimų delegatu buvo.

Lietuvių tautiniuose reikaluose, ypač kuomet Amerikos lietuviai kovojo už Lietuvos Nepriklausomybės reikalus, a. a. J. Kazakevičius netik pinigais, bet ir darbu daug prisidėjo.

Šioj apylinkėj velionis buvo pagerbtas kaipo doras ir atsidavęs dirbti del Lietuvos ir abelnai visų lietuvių gerovės žmogus.

Balandžio 14 d. velionis, sulig sesers noro, su bažnytinėmis apeigomis, palaidotas Šv. Kazimiero parapijos kapinėse.

Paliko nuliudime seseris Antaniną Stasiulevičienę ir Oną Čekaitienę, gyvenančias čia ant vietos ir daug tolimesnių giminių bei pažįstamų. **A. G.**

POOLVILLE, N. Y.
A. a. Matas Kazlauskas, SLA. 215 Kp. Narys.

A. a. Matas Kazlauskas su šiuo pasauliu atsiskyrė kovo 22 d. Palaidotas Sherban kapinėse. Velionis buvo kilęs iš Prienų miesto. Gimęs 1873 metais. Į Ameriką atvažiavo 1895 metais. Apsivedė ir gyveno Pittstone, Pa. Ten mainose išdirbo 22 metus. Po to nuvažiavo į ukį Brookfield. Ten išgyvenęs 8 metus. Vėliau persikėlė į Columbus ir čia ukininkavo 9 metus.

Dideliame nuliudime velionis paliko savo žmoną, dvi seseris Magdę Kazlauskaitę, gyvenančią Brooklyn, N. Y., ir Marijoną Budienę, gyvenančią Pittston, Pa., taipgi septynis vaikus — tris sunus ir keturias dukteris.

Lai buna jam lengva šios šalies šaltoji žemelė. **Rep.**

WESTVILLE, ILL.
A. a. Juozas Norkus, SLA. 29 Kp. Narys.

SLA. 18 kuopos iždininkės, Onos Norkienės, vyras, Juozas Norkus, su šiuo pasauliu atsiskyrė balandžio 4 d., sulaukęs 44 metų amžiaus. Velionis paėjo iš Tauragės apskr., Laukuvos Stročių kaimo. Į Westvillę atvyko 1909 metais ir išgyveno 25 metus.

Velionis buvo labai linksmas žmogus, gražiai sugyveno su visais nariais ir pažįstamais.

Visa jo šeima priguli prie S. L. A. A. a. Juozas prigulėjo prie SLA. 29 kuopos, Westville, Ill. Prisirašė 22 metai atgal.

Velionis didžiame nuliudime paliko moterį Oną, sunų Ramondą, dukterį Lucilę, brolį Praną Norkų, 18 kuopos narius, Westville, Ill., ir 4 seseris ir vieną brolį Lietuvoje.

A. a. J. Norkus palaidotas balandžio 7 dieną, 2 valandą po pietų su bažnytinėmis apeigomis. Pamaldas atlaikė kun. R. Brigmanas, vietinis klebonas, kuris pasakė ir pamokslą Šventa Petro ir Povilo bažnyčioj.

Daugumas velionio giminių, draugų ir pažįstamų palydėjo mirusį į Šv. Kryžiaus kapines. Ten pasakyta paskutiniai atsisveikinimai velioniui.

SLA. 18 kuopa reiškia Juozo Norkaus šeimai gilios užuojautos, o velioniui lai buna lengva šios šalies šaltoji žemelė.

Paskutinį patarnavimą velioniui atliko lietuvis graborius, Jonas Urba, taipgi SLA. 29 kuopos narys.

SLA. 18 Kp. Koresp.

PRANEŠIMAI

SVEČIAI IŠ LIETUVOS.
Juos Mums Siunčia Vilniaus Reikalai.

Gegužės 1 d. atvyksta iš Lietuvos svečiai: kan. prof. F. Kemešis, Žemės Ukio Akademijos prof. B. Vitkus ir atsargos kapitonas Petras Babickas. Lietuvos svečius New Yorke žadama pasitikti labai nuoširdžiai: p. J. P. Mačiulis, pirmininkas Didžiojo New Yorko Lietuvių „Vilniaus Geležinio Fondo Rėmėjų Komiteto" svečius ant laivo pasitiks ir pasveikins. Tas komitetas, kaip yra žinoma, susideda bene iš 20 asmenų, įvairių srovių ir organizacijų; to komiteto valdyboje yra: J. P. Mačiulis, kun. N. Pakalnis, J. Ambraziejus, V. Kaminskas ir J. Tamas.

Sekančią dieną (gegužės 2 d.) rengiama kukli svečių priėmimo vakarienė, kuria rupintis apsiėmė Dr. J. Paulonis ir adv. S. Briedis. Po to prasideda intensyvus svečių darbas.

Gegužės 3 d. jie kalbės Kearny, N. J., kur prakalbas rengia vietinis Vilniui Vaduoti Sąjungos skyrius.

Gegužės 4 d. jie kalbės Newark, N. J.

Gegužės 5 d. lietuviai profesionalai ir studentai ruošia jiems paskaitą Brooklyn Museum of Arts and Sciences. Tą pačią dieną (vakare) Dariaus-Girėno postas irgi prie ko tai rengiasi.

Gegužės 6 d. (sekmadieny) Klasčiaus salėje (Clinton Hall), corner Betts and Maspeth Aves., Maspeth, 3 val. po pietų, įvyksta masinis mitingas Vilniaus reikalais.

Gegužės 7 d. prakalbos Elizabeth, N. J. („Laisvės" salėje, 7:30 val. vakare).

Gegužės 8 d. prakalbos Bayonne, N. J.

Gegužės 9 d. svečiai jau bus išvykę į Bridgeport, Conn.

Visa tai rodo, kad **lietuviai, be Vilniaus nerimsta.**

Lietuvos Žmogus.

NEW JERSEY LIETUVIŲ VEIKIMAS.

Newarko Lietuvių Bendras Komitetas savo susirinkime balandžio 20 d. nutarė surengti prakalbas iš Lietuvos atvykstantiems svečiams: prof. kan. F. Kemešiui, prof. Vitkui ir rašytojui Babickui. Pageidaujama, kad kodaugiausia lietuvių atsilankytų susipažinimui su Lietuvos dabartine bukle, o ypatingai Vilniaus vadavimo reikalais. Vietos veikėjai tarėsi tai dienai pasiruošti svečius tinkamai priimti. Viršuj sakytu reikalu masinis susirinkimas įvyksta penktadieny, gegužės 4 dieną, Lietuvių Šv. Jurgio Dr-jos salėj, 7:30 val. vakare, Newarke.

Kearny-Harrison tokis pat parengimas įvyksta Lietuvių Politikos Kliubo salėj, 134 Schuyler Avenue, gegužės 3 d., 7:30 val. vakare.

New Jersey Lietuvių „Ultimatumas" New Yorko Lietuviams.

Vadinamam „Didžiajam New Yorkui", į kurį įskaitoma New Jersey ir New Yorko lietuviai, Lituanicos II skridimui paskirta kvota sukelti $1,500.00. Mes, New Jersey lietuviai, vieni sukelsime $1,000.00. Tad New Yorko lietuviai privalo sukelti bent $500.00. Vyrai, subruskite ir pasirodykite, kad jųs esate nemaži, gyvendami dideliame mieste. Balandžio 28 d. New Yorko padangėse skraidė Lituanica II, kad savo užimu padangėse pabudinti jumis. Tad jau ir laikas jums parodyti ką jųs galite.

Nepamirškite, kad Lituanica rengiasi skristi Lietuvon liepos mėnesio pradžioje. Tad laikas trumpas ir nėra kada gaišti. Jeigu jųs tuojaus nestosite darban ir neparodysite ką galite, tai mes, New Jersey lietuviai, imame su jumis „divorsą" ir veikdami sau vieni nesiskaitysime „Didžiojo New Yorko" dalimi.

Vyrai ir moterys New Yorko ir Brooklyno lietuviai, mes šį pareiškimą jums darome ne juokaudami ir jųs, norėdami su mumis geruose santikiuose buti ir veikti, privalote rimtai pagalvoti ir imtis už skubaus darbo.

A. S. Trečiokas.

CLEVELAND, OHIO.
Lietuvių Diemokratų Kliubo Gegužinė.

Su pavasaru gamtai viską atgaivinant, kiekvienas gyvis nori iš pastogės išeiti, tyru oru ir naujais gamtos tvariniais pasigėrėti. Pirmą tokią progą suteikia Liet. Dem. Kliubas parengdamas gegužinę naujos parapijos sode, gegužės 13 d., prasidės anksti ryte ir baigsis taip pat anksti ryte kitą dieną.

Esate kviečiami netik visi Kliubo nariai, bet ir pašaliniai atsilankyti. Kas tik gyvas naudokimės šia proga ir pasigėrėkime pilnai sužydusiu įvairių vaisių sodu, pripildykim tyru oru savo plaučius, o pastogėje — tai?...

Komitetas.

AKRON, OHIO.
Gražus Parengimas.

Akrono Lietuvių Socialis Kliubas rengiasi paminėti savo vienų metų gyvavimo sukaktuves, kurios sukanka šį mėnesį. Tuo tikslu yra rengiamas „Tėvų Bankietas" šeštadieny, gegužės 5 d., Y. M. C. A. salėje. Tai bus pagerbimas tėvų ir motinų, kurių kooperacija sudarė galimybes kliubui pasiekti dabartinio jo stovio. Šį parengimą ilgai atmins visi, nes planuojama surengti puikųs pietai — užkandis ir užbaigimui parengimo bus šokiai prie gero orkestro muzikos.

Rengiasi nemaža žymių svečių atsilankyti netik vietinių, bet ir iš kitų miestų. Tikimasi, kad šiame parengime dalyvaus tarpe kitų ir adv. P. M. Česnulis iš Clevelando. Širdingai kviečiami visi atsilankyti.

J. Termanas — koresp.

S. L. A. KALENDORIUS
KUOPŲ BEI APSKRIČIŲ PARENGIMAI

WORCESTER, MASS. — SLA. 318 kp. rengia p. Dvareckui į Lietuvą išleistuvių vakarienę, kuri įvyks gegužės 6 d., pas J. Rauktį, 50 Sterling St. Pradžia 7 val. vakare. Visi šios kuopos nariai kviečiami į vakarienę atsilankyti.

—o—

MAHANOY CITY, PA. — SLA. 211 kp. rengia Card Party. Parengimas įvyks gegužės 27 d., Norkevičių Svetainėje, W. Mahanoy Ave., Mahanoy City, Pa. Pradžia 7 val. vakare. Įžanga tik 50c. ypatai. Pusė pelno bus skiriama J. Janušausko į Lietuvą skridimo parėmimui. Smagaus laiko praleidimas visiems užtikrinta, nes ką tik SLA. 211 kuopa rengia, visuomet ir visus patenkina. Patenkins ir šiame parengime. Kviečiami visi SLA. 211 kp. nariai, apylinkės kuopų nariai ir bendrai visi lietuviai į šį parengimą skaitlingai atsilankyti.

—o—

FOREST CITY, PA. — SLA. 2 kuopa rengia didelį balių, kuris įvyks gegužės 27 d., gražiausioje šiame mieste svetainėje Muchitz Hall. Kviečiame visus SLA. vietinės kuopos ir apylinkės kuopų narius bei bendrai visus lietuvius į šį balių atsilankyti. Visi turėsite smagaus laiko.

DZIMDZI-DRIMDZI — MARGUČIO MARŠRUTAS.

Gegužės mėn.
6 Kingston, Pa.
7 Pittston, Pa.
9 Wilkes Barre, Pa.
12 Elizabeth, N. J.
13 Brooklyn, N. Y.
15 Kearny, N. J.
17 Bridgeport, Conn.
19 Waterbury, Conn.
20 New Britain, Conn.
23 Hartford, Conn.
24 Ansonia, Conn.
26 Worcester, Mass.
27 Boston, Mass.
30 Athol, Mass.

Birželio mėn.
1 Montello, Mass.
3 Amsterdam, N. Y.
7 Rochester, N. Y.
9 Cleveland, Ohio.

UŽ LIETUVOS BONUS

Mes mokame augščiausią rinkos kainą. Neparduokite pirm parašymo pas mus.

Kurt H. Schurig & Co., 50 Broadway, New York.

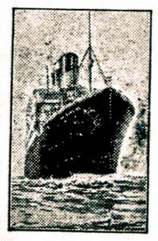

Visa Kelionė Juromis

Į JUSŲ TAUTINĘ KLAIPĖDĄ
(per Copenhagą)
IŠPLAUKIMAI IŠ NEW YORKO

S. S. UNITED STATES .... Gegužės 12
S. S. FREDERIK VIII ..... Gegužės 26
S. S. UNITED STATES .... Birželio 16
S. S. FREDERIK VIII ..... Birželio 30
S. S. UNITED STATES .... Liepos 21

DIDELĖ EKSKURSIJA
Po priežiura Lietuvių Agentų Draugijos
laivu „UNITED STATES"
IŠ NEW YORKO GEGUŽĖS 12 D.

DIDELĖ VASARINĖ EKSKURSIJA
ypatiškai vadovaujama Juozo Janush'o, Jr.
laivu „FREDERIK VIII"
IŠ NEW YORKO BIRŽELIO 30 D.

Del platesnių informacijų ir vietų užsisakymo kreipkitės pas vietinius agentus arba

Scandinavian American Line

27 Whitehall St., New York, N. Y. — 248 Washington St., Boston, Mass. — 130 N. LaSalle St., Chicago, Ill.

DR. VINCAS KUDIRKA
Varpininkas ir lietuvių tautinio atbudimo žadintojas, taipgi didis kovotojas už lietuvių spaudos atgavimą. Lietuvos himno autorius. Miręs.

Varpai

Kad rytą saulė spinduliu pirmiausiu
Apreiškė žemei tekėjimą savo,
Užgaudė Varpas liepimu aiškiausiu,
Tarytum jisai žmogaus lupas gavo:

Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Tuoj darbininkai visi suknibždėjo,
Lyg gyventojai užgauto skruzdyno,
Ir kasdieniniai darbai prasidėjo
Žmonių lizduose ir ant lauko gryno.

Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Varpas dar garsiau ir dar aiškiau gaudžia,
O graudus balsas veržiasi per orą.
Delko nebaigia savo dainą graudžią?
Tinginius prikelt tur tikrą norą.

Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

. . . . . .

Tai skambink „Varpe"! tegul gaudims tavo
Išilgai, skersai eina per Lietuvą!
Budink ir šauki graudžiu balsu savo,
O tas šaukimas perniek tenežuva!

Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Kas darbininkas ir kas dirbti gali,
Ant tavo balso prie darbo teimas!
O kur atrasi tinginį miegalį,
Tegul neliaudams jį budin gaudimas:

Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

DR. V. KUDIRKA.

Spaudos Atgavimo 30 Metų Sukaktuvės

Šis „Tėvynės" numeris skiriamas 30 metų lietuvių spaudos atgavimo sukaktuvėms atžymėti. Kiek aplinkybės leidžia, tiek vietos skiriame lietuvių spaudos uždraudimo istorijai nušviesti ir apibudinti tuos sunkių kovų kelius, kuriais eita musų spaudos atgavimo siekiant.

Daugiausiai naudojamės „Lietuvos Žinių" 1914 metų gegužės 7 d. laida, nes šis minėto dienraščio numeris buvo paskirtas dešimčiai metų lietuvių spaudos atgavimo sukaktuvėms atžymėti. Iš šio „Lietuvos Žinių" numerio ir perspausdiname kai kuriuos įdomesnius ir svarbesnius rašinius. Ką dvidešimt metų atgal Lietuvos laikraščių bendradarbiai nupasakojo apie Rusijos biurokratijos priespaudą lietuvių spaudos uždraudimo laikais, tie pasakojimai ir šių dienų šviesoje pilnai tinka. Tų rašinių autoriai mini dešimties metų spaudos atgavimo sukaktuves, o mes šiandie minime trisdešimties metų spaudos atgavimo sukaktuves. Bet šis laiko skirtumas tų rašinių svarbos nesumažina.

Net ir šių dienų musų spaudos laisvės padėtis senojoj tėvynėj arti supuola su 1914 metų lietuvių spaudos laisvės padėtimi, kurią tuomet stengėsi smaugti Rusijos caro biurokratija. To paties „Lietuvos Žinių" numerio vedamąjam straipsnyje tarpe kita nusiskundžiama:

„Už spausdintą žodį nieks tiek nevargo ir nekovojo, kaip mes, lietuviai. Tas žodis yra užtai mums brangesnis, nekaip kitoms tautoms, nei tiek vargo, nei tiek aukų del jo nepaklojusiems.

„Turime todel, kiek galėdami, rupintis tą žodį apginti nuo negeistinų ant jo pasikėsinimų.

„Šioje mums taip brangioje musų spaudos sukaktuvių dienoje, laikome savo vyriausia priederme kelti balsą prieš tokį spaudos varžymą ir visomis išgalėmis ginti spausdinto žodžio laisvę...

„Mes gi nenusiminkime, kad ir toje musų tautos didžiausios iškilmės dienoje — dar džiaugtis neįstengiam.

„Meskime žvilgsnį į musų praeitį! Ji geriausiai pamokys ir parodys, kokiais keliais musų tautos ir musų veikėjų buvo žengiama prie kiekvieno laimėjimo."

Dėja, kokia ironija! Augščiau pacituoti sakiniai pilnai tinka ir šių dienų musų varžomos spaudos padėčiai Lietuvos valstybėje. Skirtumas tik tas, kad dvidešimts metų atgal lietuvių spauda skundėsi Rusijos caro valdininkų žygiais prieš lietuvių spaudos laisvę, o šiandie Nepriklausomos Lietuvos valdonai — lietuviai pasižymi musų jaunutės spaudos varžymu. Suspausta širdimi šių reikšmingų lietuvių spaudos atgavimo sukaktuvių dienoje priversti esame konstatuoti faktą **Lietuvoje nėra spaudos laisvės pilnoje to žodžio prasmėje...**

Cenzuromis ir visokiais spaudą varžančiais įstatymais surakinta spauda negali pilnai atlikti spaudai skirto uždavinio tautos ir valstybės gyvenime. Suvaržyta spauda negali pasiekti visų tautos ir valstybės gyvenimo tamsiųjų užkampių, negali nušviesti viso gyvenimo tokiu, kokiu jis ištikrųjų yra. Tokiose sąlygose įsigali tautų ir valstybių gyvenime visokie netikslumai, visokie neteisėtumai.

Didis francuzų karvedys Napoleonas vieną kartą išsitaręs:

„Žinote, kas yra šiame pasauly nuostabiausio? Tai negalėjimas prievarta ką nors padaryti. Yra tik dvi pasauly galybi: dvasia ir kardas; kardas visuomet žuna dvasios įveiktas."

Kaip atskiro žmogaus, taip ir visos tautos dvasios aiškiausiu kelrodžiu yra **laisva spauda!**

Turbut niekur pasauly tiek nebranginamas spaudos laisvė, kaip Jungtinėse Amerikos Valstijose. Nesenai vienas New Yorko dienraštis štai kokią svarbą priduoda laisvai spaudai:

„Amerikos demokratija dar nėra pavojuje, nežiurint visų kalbų apie diktaturą, kuomet musų dieninių ir sekmadienių laikraščių cirkuliacija siekia 250,000,000 egzempliorių kas savaitė. Tai pereitų metų apskaitliavimas. Spauda palieka vienatiniu didžiausiu visuomenės įrankiu valstybėje kovai prieš visokius neteisėtumus ir iki spauda laisva ir jokiomis cenzuromis nevaržoma, ji yra didžiausia tvirtove laisvo mintijimo ir demokratinės valdžios palaikymo."

Linkėtina, kad galimai artimiausioje ateityje ir Lietuvos gyvenimo vadai suprastų laisvos spaudos reikšmę ir svarbą. Šių reikšmingų sukaktuvių proga linkime Lietuvos spaudai kuogreičiausiai susilaukti pilnos laisvės, tokios laisvės, kokia naudojasi demokratinės Amerikos spauda.

„Tėvynės" Redakcija.

Cenzuros Klausimas

(Tąsa nuo 3 pusl.)

apkaltinti tiktai du, pas kuriuodu rasta lietuviškos knygos, o kiti buvo suimti taip sau, iš karščio. Anas surašas pavardžių tai ne kas kita, tiktai skaitlius sąnarių, įkurusių su valdžios žinia krikščionišką pirkinių krautuvę. Taigi „Sietynas" liko tiktai šmėkla ir paslaptinės organizacijos uodega nutruko. Gavo taipgi atsakymą, jog autorius anų uždraustų eilių, jau kelios dešimtys metų, kaip miręs. Štai, bematant, didelė politiška byla subliuško, tarytum perdurta puslė. Lyg tyčia paskutiniame laike kratymai buvo nelaimingi: netik ką nieko nerasdavo, bet dar kelis kartus įkišo nagus į tokius dalykus, kad reikėjo net prieš prastus žmones gėdintis.

Juokingiausiai vienok pasibaigė paskutinė krata. Juda Izvergovič gavo skundą, buk giriose gyvenąs redaktorius lietuviškų laikraščių. Užkvietė prokuratorių, sutelkė žandarų ir zemskių į penkioliką žmonių ir vidurnaktyje išvažiavo. Gerai jau prašvitus, apsupo stovinčią pagiryje, sukniubusią iš senatvės bakužėlę ir įsigavo į vidų. Ant suolo pas pečių sėdėjo senas, senas žmogelis, bedroždamas šaukštus, pamaži, drebančiu balsu giedojo: „Kas nor Panai Marijai služyti ir jos asablyvu milasninku but". Senukas, išvydęs tokius keistus žmones, išsyk lyg nusiminė, bet pirmas juos linksmai užkalbino:

— Tai ankstybų svetelių Dievas davė sulaukti. Ar jųs tik nepaklydote?

— Teisybė, seni, paklydome — paskubino pasakyti prokuratorius, kuris išsyk suprato, kad senis įspėjo teisybę.

Padleckoi vienok, neilgai laukdamas, klausia senio stačiai:

— Ar tu redaktorius?

— Ar rakto? Mes rakto neturime. O kam jis mumis? Čia niekas neužeina, razbaininkai taipgi neturi ko ateiti, tai tiktai ką jųs sveiki atsilankėte. Užtenka klingio ant nakties... Ar neturi, pons, tabako man pypkei prisikimšti? — pridurė senis, ieškodamas aplink save pypkės.

Padleckoi nieko neatsakė, o prokuratorius, išardęs kelis savo papirosus, padavė seniui tabaką. Senis prikimšo pypkę, užsidegė ir, patraukęs kelis kartus, tarė:

— Lengvas dumelis, nė seilės nepadaro. Dėkui, pons, ir už tai.

— Ą šitie ponai su šoblėmis tai tur but krakusmetį daro? O katras vyresnysis? kalbėjo senis toliau, upžvelgęs visus aplinkui, ir garsiai nusijuokė, kad jam pasisekė taip gražiai pasakyti. Vieton atsakymo visi pradėjo taipgi juoktis. Juda Izvergovič vienas tik nesijuokė. Stovėjo išbalęs ir sukandęs dantis iš piktumo. Pats pamatė, kad ne ten pataikė, kur siekė. Lyg šuo, kuriam pakeliavingas parodo špygą, grįžta, nosį nuleidęs, namo, taip grįžo Padleckoi, gėdindamasis netik prokuratoriaus, kuris per visą kelią iš jo tyčiojosi, bet ir savo žandarų. Kągi darysi? **Per aspera ad astra.**

Žandaras, davęs neteisingą žinią apie redaktorių, buvo sunkiai nubaustas: turėjo eit į Tilžę surasti tikrąjį redaktorių. Ir tai nepasisekė, nesa žandarpalaikis, nors persirėdęs, negalėjo užslėpti savo degutuoto šnipo ir turėjo net bėgt iš Prusų, nieko nepatyręs.

Visi nepasisekimai tarytum tyčia skverbėsi žandarų viršininkui į atmintį. Dyrstelėjo vargšas ant kairėsės pusės savo krutinės, atsiduso, pasirėmė ant kitos rankos ir toliau keikė likimą ir visas sąlygas, atitolinusias kryželį. Keikė net parubežinius sargus, kad permažai praleidžia lietuviškų raštų.

IV.

Ilgai rymojo Juda Izvergovič. Ant galo mostelėjo ranka ir ėmė knistis po senas popieras, paliktas pirmiau buvusio žandarų viršininko — ar ten ko neišras. Tuo tarpu ateina skundas ant Klubo. Nusišypsojo Padleckoi, išputė krutinę ir paglostė kairiąją jos pusę, tą vietą, kuri paskirta naujam kryželiui.

Braukšt, pas Klubą krata. Padleckoi su gauja žandarų ir zemskių, su prokuratorium ir šaltyšium pačiam vidurnaktyje užpuolė ant miegančių nusidirbusių žmonių.

— Ar turi lietuviškų knygų? — klausia Padleckoi persigandusio Klubo.

— Turiu!

— Parodyk, kur.

— Vai štai ant lentynos: čia kantičkos, dvejos maldaknygės senos ir dar pusė užpernykščio kalendoriaus, o daugiau neturiu.

— Vesk į klėtį!

Tuoj žandarai šoko ant augšto ir iš palėpės išėmė visas senas rubriceles. Iššnipinėję klėties kampus ir plyšius, nulipo žemyn ir apgulė tupyklą. Knygų čia nerado, tiktai ant sienų užtėmijo parašus, sustatytus iš lietuviškų litarų. Palikę zemskį saugoti tupyklę, kiti visi ėmė landyti po visas triobas ir užkaborius, viską versdami iš vietos. Išsigandę ir tunintieji kampuose vaikai, užtikti dabar žandarų, pradėjo neišpasakytai klykti, moters paskui juos vaitoti, šunes staugti. Ant to trukšmo sukilo kaimynai ir visas Virvagalių kaimas sujudėjo, tarytum atėjo sudnoji diena. Krata pasibaigė, jau saulei gerokai pakilus. Nerado daugiau nieko, kaip tik anas knygas ant lentynos, rubriceles palėpėje ir lietuviškus žodžius ant tupyklos sienų. Visus tuos daiktus ir tupyklą paėmė.

Apie priešpiečius tą dieną traukė per Naupilę keli vežimai, vienas paskui kitą. Pirmame sėdėjo Juda Izvergovič Padleckoi su prokuratorium ir žandarai; antrame Endrius Klubas tarp dviejų žandarų; trečiame, ilgavežimyje, buvo įversta **tupykla, maišas, matomai netuščias, ir sėdėjo du žandarai su zemskiu;** ketvirtame vežiavo du zemskiai ir šaltyšius; penktame žandaras ir zemskis. Naupilės gyventojai, mažas ir didis, subėgo žiurėt ant tos įstabios, niekad neregėtos procesijos. Prasidėjo įvairus aiškinimai, viens už kitą keistesnis ir baisesnis, ir visa Naupilė išrodė, lyg užiantis avilys. Tokį neramų įspudį sėjo Padleckoi visu keliu, iki neatvažiavo į Senapilę, kur gyveno pats ir turėjo savo kanceliariją. Klubą tuoj išsiuntė su dviem žandarais į Kalvarijos kalėjimą, o tupyklą, liepęs apsiut audeklu, nusiuntė į Kauną, idant tam tikras žandarų vertikas išverstų maskoliškai lietuviškus sakinius. Pats stvėrėsi prie senų rubricelių. Iki gaidžių žiurinėjo jas su atida ir keliose rado ranka surašytas kokias ten aukas, aukautojų pavardes ir kitus neaiškius ženklus. Išaiškino sau, kad tai turi buti liudijimai paslaptinės organizacijos.

— Na, garbė Dievui, iš tų knygpalaikių ir tupyklos išeis plati politiška byla — tarė pats sau Juda Izvergovič ir nesijausdamas paglostė kairiąją pusę išpustos krutinės.

V.

Jau kelias savaites sėdėjo Klubas kalėjime visai nenumanydamas, už ką tapo suimtas. Žinojo, kad policija užpuldinėja ir ima už lietuviškas knygas, bet už maldaknyges tik, rodos, imti negali, o knygos nuo klėties augšto juk ne lietuviškos ir ne jo. Tupykla prie knygų nepriguli. Kas žin, ar tik ne už aną pusę seno kalendoriaus. Kitokios kaltės neprisijautė, o ant galo ir kratant nieko daugiau neklausinėjo ir neieškojo, kaip tik lietuviškų knygų.

Labiausiai žmogui rupėjo apleista į patį darbymetį ukė. Kas be jo pataikys atlikti savo laiku darbą? Kas prižiurės gyvulius? Kas aprupins namiškių reikalus? Kas mokesčius sudės? Kad ir šiandien paleistų, tai jau vis ukėje be pragaišties neapsieitų. Na, o jeigu laikys dar ilgai?

Į tą tarpą Padleckoi suspėjo padaryti kelias kratas pagal pavardes, surastas rubricelėse, ir persiliudyti, kad ir šiuo žygiu veltui sau žadėjo susekti paslaptinę organizaciją, nesa rubricelėse buvo užrašyta tik užperkamos mišios.

Suspėjo ateiti atgal iš Kauno ir tupykla su maskolišku vertimu lietuviškų antrašų. Padleckoi, perskaitęs vertimą žodis į žodį, atrado jame gilesnę prasmę, tinkančią plačiai politiškai bylai. **Popierų nedraskyk** — mąstė — tai reiškia: nenaikink lietuviškų raštų. Negalėjo tik suimt, ką tokiu budu reikštų: **nebadyk.** Delto spėjo, kad tai yra ženklas paslaptinės organizacijos. Tokį galutiną išaiškinimą Padleckoi duodavo visada, jei tiktai ko negalėjo suprasti, o suprasdavo nedaug. Paslaptinė organizacija tai buvo jo liga. Dar budamas Varšavoje, tankiai pašokdavo iš miego ir, sušukęs: **Karaul! tainaja organizacija!** — vėl užmigdavo. Dabar, užtikus vardą draugystės „Sietynas" ir nuolat rupinantis ją susekti, liga perėjo į haliucinacijos formą. Pradėjo rodytis akyse šmėkla paveiksle katės su ilga uodega ir „Sietynu" vieton akių. Temstant pavakare, Padleckoi jau nerimauja, lenda po lova ir žiuri kur į kampą, iki nepasirodys akyse katė. Tada selina pamaži prie katės, stveria ją už uodegos, sušunka: **„Karaul! tainaja organizacija!** — ir, pajutęs, kad rankoje nieko neturi, grįžta vėl po lova. Kartais per ištisą naktį taip kankinasi.

Pargabeno Klubą į Senapilę tardyti.

— Ar tu prilipinai tuos lietuviškus žodžius ant tupyklos? — klausia Padleckoi.

— Aš — atsako Klubas.

— Kam tu juos lipinai? — klausia vėl Padleckoi, užrašęs pirmąjį atsakymą.

— Kad šeimyna žinotų ir nedraskytų popierų, ką aš plyšius užlipinau.

— Ar tu liepei šeimynai juos skaityti?

— Liepiau. O kam aš bučiau lipinęs?

— Ar negana buvo vieno sakinio? Kam tu prilipinai net kelis?

— Kad greičiau užtėmytų.

— Ką reiškia žodžiai: **popierių nedraskyk?**

— Tai dabar ir gana — nugi reiškia tai, kas parašyta.

— Ar tu niekad nemokinai šeimynos, kad nenaikintų lietuviškų raštų?

— Iš kur man butų atėję į galvą?

— O ką reiškia nebadyk?

— Nebadyk, na tai nebadyk — o ką daugiau reikš. Na, o ką pagal jus reiškia? — užklausė Klubas.

— Ar kitokių knygų neliepei skaityti šeimynai?

DR. JONAS BASANAVIČIUS
Aušrininkas, lietuvių tautinio atbudimo žadintojas, už lietuvių spaudos atgavimą kovotojas. Miręs.

— Aš nė neturėjau.

— Ogi kalendorius?

— O ką ten skaityti? Tik šventės užpernykštės ir jomarkai, o kitos pusės visai nėra.

— Kam davei kitą pusę?

— Niekam. Vaikai turėjo sudraskyti.

— Nuo ko gi tu pats gavai kalendorių?

— Koks čia gavimas — atnešė žmogus ir nupirkau.

— Koks žmogus?

— Nepažįstamas.

— Ar tu pažįsti siuvėją Siulaitį? — užklausė Padleckoi, ilgiau lukterėjęs.

— Pažįstu. Štai šituos trinyčius jis siuvo.

— Ar jis daug knygų tada su savim turėjo?

— Nemačiau nė vienos.

— Jis pats man prisipažino, kad tada turėjęs daug įvairių knygų ir visiems skaitęs.

— Gali but, tik aš nemačiau ir skaitant negirdėjau.

— O šituos pažįsti? — užklausė Padleckoi, rodydamas kelias fotografijas.

— Šitų nepažįstu, o anas ar tik nebus Naupilės daktaras.

— Taip. Tai geras žmogus. Ar jis tau neduodavo kartais knygučių pasiskaityti?

— Buvau pas jį kelis syk, bet ne knygų prašyt, o tik su akimis.

— Ar nežinai tokio žmogaus, kurs knygas parduoda?

— Nežinau.

— Matai, aš turiu vislab užrašyta ir žinau net, nuo ko tu ėmei kalendorių. Geriau sakyk teisybę — tarė Padleckoi, neva žiurėdamas į surašytą popierą.

— Jeigu žinote, tai bereikalo klausiate.

— Tai prisiek, kad nemeluoji! — sušuko staiga Padleckoi.

— Aš galiu prisiekti tiktai prieš kunigą. Kam gi čia ta prisiega ir ko jųs, del Dievo, nuo manęs norite? — tarė Klubas, netekdamas kantrybės.

Dar Juda Izvergovič norėjo toliau kankinti savo auką painiais klausimais, tik prokuratorius sudraudė ir tuo pasibaigė tardymas. Nuvedė Klubą pas fotografą, atmušė jį ir nusiuntė atgal į Kalvariją.

Iš Klubo atsakymų ir savo galvos **Juda** Izvergovič išvedė štai: 1) Endrius Klubas prilaikė dalykus lietuviškos spaudos ir platino juos, nesa lietuviškas sakinys buvo po kelis kartus atkartotas ant tupyklos sienų ir tą sakinį liepė skaityti šeimynai. 2) Pats sakinys yra pakurstančios prasmės, o jo paskutinis žodis meta aiškų šešėlį ant paslaptinės organizacijos. Apart to Klubas pažįsta žmones, baustus už lietuviškus raštus.

Visos prigulinčios prie Klubo bylos popieros nusiųsta į Varšavą prokuratoriui, o maldaknygės, pusė kalendoriaus ir tupykla nusiųsta į Vilnių, kur naikinami lietuviškos spaudos dalykai.

VI.

Netikėtai parsiunčia atgal iš Vilniaus tupyklą su tam tikra popiera, kur paaiškinta, kad prie maldaknygių ir pusės kalendoriaus, prisiųstų sunaikinimui, netyčia pridėta tupykla, kurią, kaipo neprigulinčią prie spaudos dalykų, grąžina atgal.

— Kaip tai tupykla nepriguli prie spaudos dalykų? — užsirustino Juda Izvergovič Padleckoi. — Joje tupi mano politiška byla! O juk ta byla išvesta del spaudos dalykų. Palaukite!

Sėdo Juda Izvergovič ir surašė ilgą, ilgą popierą maždaug tokio turinio: Aš atėjau naikinti lietuvišką spaudą ir noriu atlikti tai sąžiniškai. Pagal mano nuomonę, išnaikinimas lietuviškos spaudos reikalauja naikinimo netik knygų ir laikraščių, bet ir kiekvieno daikto, ant kurio lietuviškai parašyta, ar tai bus tupykla, kaip šiuo žygiu, ar kluonas, ar klėtis, ar kitokia trioba, tuščia ar pilna. Tai galima padaryti tiktai tąsyk, jeigu ir trioba su lietuvišku antrašu bus cenzuros priskirta prie spaudos dalykų. Kad vyriausybei neprisieitų perdaug brangiai siuntinėjimas pvz. kluono į Vilnių, galima kluo-

(žiurėk pusl. 7, 1-mą skiltį, apačioj)

Spaudos Jubilėjus Ir... Jo Jubiliatai

Dešimtmetinės lietuvių spaudos sukaktuvės!... Ir pabudo lietuvių tauta, sukruto ir iš anksto ėmė rengtis prie busimos **tautos šventės.** Prabilo laikraščiai, sukruto draugijos — visa Lietuva prisiminė aną laimingą pavasarį, kurs atvyko su linksmu gandu — **spauda leista!...**

Tai buvo didelis tautos laimėjimas, neužmirštinas džiaugsmas, amžina garbė ir nuopelnas visų tų Lietuvos sunų ir dukterų, kurie triusė-kovojo tame liudname tautos priešaušry, nenuilstančiai laukė „aušros" ir saulei patekėjus, vėl tęsė darbą užžėlusiuose tautos dirvonuose.

Drauge su anų metų linksmuoju gandu garsiau už kitus vardus praskambėjo po visą Lietuvą Petro Vileišio vardas — vardas to, kurs savo ranka užbriežė pirmutinio Lietuvos dienraščio „Vilniaus Žinių" vardą, prabilo į visą Lietuvą pirmutiniu jo žodžiu. Apie jį susispietė geriausios Lietuvos inteligentų spėkos, iš „Vilniaus Žinių" redakcijos pasklydo daugybė prakilnių atsišaukimų, sumanymų, pelnų, jų skiltyse pažadino Lietuvą iš tautinio miego, paragino prie žygių-kovų — prirengė dirvą tolimesniam kulturos darbui.

Prisimena man pirmutinės spaudos sukaktuvės. Buvo tada tik vieni metai viešojo tautos darbo. Petras Vileišis tebestovėjo prie rankenos kulturinio tautos mechanizmo. Visas Vilniaus lietuvių burelis susirinko inteligentų kliube paminėti tą brangią dieną. Petras Vileišis... Kudirka... Basanavičius... Višinskis... Biliunas... skambėjo iš referentų lupų vardai, prieš kuriuos lenkėsi siela su gilia pagarba.

Praėjo dešimts metų. Vieni pasitraukė amžinai nespėję užbaigti savo prakilnaus darbo, kiti išsiblaškė tarp gyvenimo bangų. Kiti?... Petras Vileišis dingo užmirštas bangose.

Užmaršos bangose... Ar gi taip nedėkinga tauta?... Ar gal... klystu tardama tuos žodžius?... Bet...

Neperlabai senai su tokiu trukšmu kėlėmė Dr. Basanavičiaus jubilėjų. Paskui Landsbergio-Žemkalnio ir niekas neprisiminė, net tie jo draugai, kad ten pat buvo tuo laiku dar vienas jubiliatas — Petras Vileišis.

Jį užmiršo visi, nes jis dirbo ir pirmyn einančio laiko nuveiktas tyliai pasitraukė iš tautinės pirmyneigos kelio, užleisdamas vietą kitiems. Gal nebemokėjo pasekti jaunosios kartos keliais? Gal nebesuprato jaunų idealų? Gal tik pavargo nuo nuveiktų kovų-žygių? Kas žino? Bet padirbo, pavargo ir savo jaunas dienas tautos labui atidavęs, tyliai pasitraukė iš viešojo tautos gyvenimo.

Tik vis delto nuopelnų paliko Lietuvos dirvoje. Užtat nors šioje svarbioje tautos iškilmėje prisiminkime vėl to vardo, kuris surištas su šios dienos atminimais.

Petras Vileišis gimė 1851 m., sausio 13 d., Medinių sodžiuje, Pasvalio parapijoje, Panevėžio apskr. iš ukininkų Vinco ir Agotos (Mačėnaitės) Vileišių. Pradinį mokslą įgijo nuo kaimo „daraktoriaus" ir, kadangi buvo gabus ir gerai mokinosi, pasiuntė tėvai išvežė sunų 1861 m. į Panevėžio gimnaziją. Ten išbuvo tik pusantrų metų, nes 1863 metais maištui kilus gimnazija buvo pasiuliusi jam pakeisti pavardę į Vilaisevič arba Vilaišo, bet jis nesutiko, nors ir buvo daug pajuokiamas už „mužikišką" pavardę.

Nuo 1864 m. P. Vileišis mokinosi Šiaulių gimnazijoje, nuo ketvirtos klasės pradedant, uždarbiaudamas lekcijomis. Aiškios lietuvių kuopelės tuomet ten nebuvo, bet paraginti savo mokytojo Fuksovo, keletas lietuvių mokinių buvo arčiau susigyvenę. Buvę tarp jų ir du Stulginskiai, kurie rinkę lietuvių dainas. Šiaulių gimnazijos mokiniams-lietuviams buvo išdalinėtos „graždankos" spausdintos maldaknygės, bet jie iš jų nesimeldė. P. Vileišis pramoko francuzų kalbos ir iš francuzų maldaknygės meldėsi.

Baigęs Šiaulių gimnaziją, 1870 m., P. V. įstojo į Peterburgo universitetą. Čia jis, kaip ir visi kiti lietuviai prigulėjo prie lenkų studentų kuopos, bet tuose pačiuose metuose studento Česlovo Panceržinskio iniciatyva įsikurė ir lietuvių kuopa, prie kurios prisidėjo P. Vileišis, Stulginskis, Jonas Kimantas ir Murza. Kuopelė augo; prasidėjo referatai, paskaitos, po kelių metų kilo sumanymas sudaryti savo laikraštį. Tai buvo 1874 m., kuomet P. Vileišis jau baigė universitetą. Ant keturių puslapių ranka, bet spaudos raidėmis, surašytas laikraštis, „Kalvis-Melagis", buvo daugiausiai prirašomas ir vedamas P. Vileišio. To „laikraščio" išėjo išviso ar 12 numerių (1874—75 m.) ir jis pastumėjo P. Vileišį prie rašymo. Tuo pačiu laiku jis parašė „Apsakinėjimai apie žemę ir oro atmainas", „Jonas ir Aniutė", „Jurgis Stefensonas" — „Šiaulių Paroda" 1875 m.

Visų tų knygučių rankraščius ir maldaknygę P. V. pasiuntė cenzuros komitetan ir visos jos buvo cenzuros leistos. 1875—76 m. buvo išleistos pirmosios trys knygutės, bet joms pasklydus, Vilniaus gubernatorius Muravjovas pakėlė trukšmą ir „Šiaulių Paroda" su maldaknyge jau nebeišvydo pasaulio, o cenzuros komitete buvo užvesta byla „Petro Vileišio delei bylos".

Tokiu budu neišvydo pasaulio ir Plungės kng. Mikolo Oginskio surengta knygutė „Apie ašvinius", kurią spausdino švietimo ministerijos spaustuvėj, bet jos nebeleido pardavinėti.

Baigęs universitetą (1874 m.) P. Vileišis pastojo (1876 m.) kelių institutan, kurį pabaigęs (1880 m.) gavo tarnybą Maskvos-Kursko geležinkely, o netrukus Maksvos kelių žinyboje.

Apsigyvenęs Maksvoje, susipažino su J. Šliupu, J. Basanavičium ir J. Spuduliu. Drauge su jais rengėsi prisidėti prie prof. Fortunatovo sumanytos literatinės draugijos, bet gavęs tarnybą kitur, vėl apleido Maskvą.

Iš tolimos Rusijos kampų siuntinėjo nesiliaudamas rankraščius cenzuros komitetan, barškino be paliovos į kietai uždarytas duris, iš už kurių atsiliepė galų gale aštrus perspėjimas, kad „liautųs, nes gali buti išvytas, kaipo inkyrus žmogus".

Atsiranda „Aušra" — prisideda P. Vileišis prie jos raštais ir, svarbiausia, skatiku. Šelpia nekartą „Varpą" ir „Ukininką" remdamas jų silpną medžiaginį stovį. Iš Otto Mauderodės spaustuvės eina daug jo lėšomis leidžiamų knygučių daugiausia 1900—1902 metais.

Ir vis P. Vileišis neliauja klabenęs lietuvių spaudos reikalų pas vyriausybę. Tai jo svajonė — jaunų dienų troškimas. Kiek teko girdėti, šiame reikale nemažai pagelbėjęs tų laikų žiaurusai ministeris Plave, kuris prisipažino pats paeinąs iš lietuvių ir todel buvo tam klausimui prielankus.

Supranta lietuviams daromą nuoskriaudą ir Sviatopolsk-Mirskis. 1902 m. atvyko Vilniun tyrinėti lietuvių kalbos francuzas Baron de Bay, kuris turėjo laiškus-rekomendacijas prie Sviatopolk-Mirskio, o šis supažindino jį su Petru Vileišiu. Tuomet tai, tam francuzui padėjus, ir buvo galutinai pajudintas lietuvių spaudos klausimas: Mirskis parašė prielankų memorialą, kuris irgi negalėjo be įtakos pasilikti augštesniems valdininkams ir buvo vienu tų akstynų, padėjusių pamatą ministerių tarybos nusprendimui, kuris 1904 metais gegužės 7 dieną caro patvirtintas.

Tai tokios oficialės trumpos statistinės žinios, kurios paliečia Petrą Vileišį laike ilgų metų. Toks paviršutinis jo gyvenimo žygių paveikslas.

Dirbo ir tarnavo Lietuvai, kiek pajėgė, kaip mokėjo, atiduodamas savu laiku gal ir perdaug. Buvo beabejo ir jo klaidų... bet — neklysta tik tas, kuris nieko nedirba. Reikėjo stiprios, sumaningos rankos ir tvirtos valios ir... visiško atsidavimo tik vienam darbui. To visko stigo ir... ir lužo-truko numylėtas, ilgais metais auklėtas darbas.

Bet liko faktas... liko nuopelnai ir už tą viską nors šiandien, minėdami tą brangią Lietuvos dieną, tą jubilėjų priminkime ir tos dienos jubiliatą — Petrą Vileišį... nors delto, kad jis už tą dieną brangiai **užmokėjo... nupirko** ją.

Iš Gedimino kalno viršunės žiuriu sielos akimis Antakalnio pusėn... ten, kur Nėris, užsisukdamas dingsta žalių medžių viršunių bangose, ten kur niukso Šv. Petro bažnyčios rustųs, seni murai... Ties jais baltuoja gražus, augštas rumas, ant kurio sienos juodavo kadaise „Vilniaus Žinių" iškaba. Iškabos nebėra, nebeliko, o tas, kuris tą parašą anuomet iškėlė, dingo drauge su juo praeities bangose.

Bet Lietuva jo vardo neužmirš. Jo vardas puoš Lietuvos istorijos lapus, drauge su tųjų vardais, kurie jau ilsisi amžinu mieku ir tųjų, kurie dar šiandien bestovi prie vairo. Jis gyvuos amžinai, pažadintas tautos lupose!

O. Pleirytė-Puidienė.

CENZUROS KLAUSIMAS

ną sudeginti ant vietos. Žmonės, kurie gelbėtų tokį kluoną nuo ugnies, reiktų priskirti prie politiškų prasikaltėlių ir bausti administratyvišku keliu. Tokiu budu 1) butų užkirstas kelias visai lietuviškai spaudai; 2) visada butų pakaktinai politiškų prasikaltėlių, iš ko butų aišku, kad teisųs Viešpaties Ciesoriaus tarnai atmena šventumą savo pareigų.

Parašė ir, padėjęs pritinkantį adresą, tarė balsiai:

— Pažiurėsime, ar tupykla priguli prie spaudos dalykų, ar ne.

Dabar Juda Izvergovič Padleckoi laukia galo Klubo bylos, atsakymo ant užmanymo naujo cenzuros klausimo ir... kryželio.

* * *

Klubas, išsėdėjęs kalėjime aštuonis mėnesius, užstatęs kaucijai savo namus, tapo paleistas ir pavestas ypatingai policijos priežiurai, iki nepasibaigs byla. Sugrįžo žmogus namo ir, išvydęs visą pragaištį apleistoje ukėje, apsiverkė. Kam, vargše, pasiskųsi ir kas atlygins?

Štai atėjo ir naujai išrinktas vaitas, Psarskis, reikalaudamas užmokėjimo užsilikusių mokesčių.

Draudžamos Spaudos Įkurėjas

KUN. A. MILUKO PASKAITA

(Tąsa iš pereito num.)

Dvarininkai savo antagonizmu užvylė Valančių, kaip skaitome „Musų Raštų Istorijoje":

„Paremiamas buvo žmonių laisvės dalykas ir sykiu buvo bijomasi, kad nesutruktų tos ekonominės ir kulturinės sąvaržos, kurios pirmiau rišo „žmogelį" (taip Lietuvos ponai vadindavo lietuvius baudžiauninkus. Red.) su dvaru, kad „geras, bet tamsus žmogelis" visai neišprustų iš bajorų įtakos. Rėmė žemininkai (ponai. Red.) žemaičių dvasininkų švietimo darbą, bet sykiu ir su baime žvalgėsi į vadinamuosius „chlopomanus", kurių nestoka buvo tarp studentijos, kunigų ir net žemininkų! Galvodami apie „chlopomaniją ir demagogines tendencijas", žiurėjo jie šnairuodami ir į vyskupą Valančių su jo aplinkybe". (33 p.).

Per blaivybę pakėlus šalies gerovę, per mokyklas ir mokytojus išmokius žmones skaityti, Valančiui prisiėjo ir daugybę knygų parašyti, kad butų kas skaityti. Iš savo raštų jis neieškojo sau nė pelno, nė garbės. Nevisados net dėdavo ant raštų savo vardą; parašęs knygą, kartais dovanodavo ją leidėjui, kuris paimdavo visą pelną ją pardavinėdamas. Autorius tenkinosi tuo, kad knygos žmonių skaitomos.

„Tos knygos", anot M. Biržiškos, „taip platinosi žmonėse, tiek daug jų ėjo į to meto žmones, jog didysis spaudos leidinių Zavadzkio knygynas Vilniuje turėjo įsisteigti savo knygyno skyrių Žemaičių kilumoje, vyskupo sostinėje Varniuose" (36 p.); per vieną dešimtmetį, nuo 1855 iki 1864, buvę „išleista beveik 300 knygų" (40 p.).

Pagal Baltramaitį, nuo 1533 iki 1845 m. buvo atspausdinta per 312 metų — tik 298 liet. knygos, o per 30 metų (1845—1875 m. Valančiaus mirties metai) buvę atspausta 552 knygos. Per 30-ties metų Valančiaus darbavimosi lietuvių raštų skaičius buvęs dukart didesnis nei per tris šimtmečius prieš jį.

Pagal Aleksą, prieš spaudos uždraudimą „didelė kliutis lietuviškų knygų spausdinime buvo stoka cenzorių, mokančių lietuviškai. Paduotos Vilniuje spausdinti lietuviškos knygos kartais labai ilgai gulėdavo cenzuroje". Valančius keletą kartų mėgino prašalinti tą kliutį, rašęs švietimo ministeriui, kurio žinioje buvo knygų cenzuravimas, bet šis Valančiaus prašymus atidavęs vidaus reikalų ministerio nuožiurai, o tas išmėtinėjęs netvarką, įsakęs tokiais reikalais kreiptis į vidaus reikalų ministeriją... Lietuviškas knygas cenzuravo popas iš Pažaislio Valančiaus rankraščiai išgulėdavo cenzuroje per metus.

1922 m. Švietimo Darbo 36 Nr. prof. Vac. Biržiška rašo: „Į tos kovos (už savąją kulturą) priešakį paties gyvenimo buvo stumiamas vyskupas Valančius, ir jis gerai supratęs, kokia nauja sunkenybė užgulė ant jo jau nebejaunų pečių, nesikratė jos, bet atvirai į ją stojo.

Kaip lietuvybės gynėjas — jis buvo vienintėlis lietuvis rašytojas ir veikėjas, kuris tuo laiku vienas galėjęs sužadinti tą atsispyrimo prieš brukamas rusiškąsias raides jausmą, be kurio ką tik iš baudžiavos atleisti lietuviai ukininkai galėtų pasiduoti rusų valdžios įtakai ir kovodami del naujų ekonominių gerybių pamiršti savo pilietines pareigas... Valančius stoja į kovą ir sumezga pirmutinę, kad ir siaurose ribose, aktingą lietuvių politinę programą, kuri viešpatavo iki pat Aušros laikų, kada liko formuluota nauja tautinė programa, kiek anksčiau jau užgimusi atskirų naujos kartos inteligentų tarpe..."

* * *

Pasiklausykite keleto trumpų ištraukų iš tų Valančiaus politinių brošiurų.

a) Iš „Prajautimo":

Klausimas. Kas tai yra maskoliai?

Atsakymas. Yra tai žmonės savo raugu dvokiantys, viršininkai truputį pasiskutę, burliokai barzdoti, it ožiai.

Kl. Ar geri yra maskoliai?

At. Giliojoj Maskolijoj sako esant ir gerų žmonių; sako, svečius su džiaugsmu priimant, vaišinan , mylint; bet pas mus atvažiuojantys vos ne visi niekam nedera.

Kl. Ko važiuoja Lietuvon maskoliai?

At. Vyresnybė, šalin pavariusi visus viršininkus katalikus, atsiunčia iš Maskolijos savo žmones. Vienus, kad Lietuvoje kraštą valdytų; kitus, kad jos vaikus mokytų; trečius, kad jos vaikus gadintų, ir ketvirtus, kad katalikus saugodami vargintų.

Kl. Atsiųsti maskoliai ar gerai valdo?

At. Reikia žinoti, jog maskoliai niekuomet nemyli savo tėvynės; to tik daboja, kad jiems butų gerai, kad jie pinigų gautų. Jeigu tokie yra tikrajai Maskolijai, ką gi sakyti apie Lietuvą, kurią patys žino esant svetimą? Čia jau bent kas supras, del ko maskoliai yra lupikai, del ko apdeda perdideliais mokesčiais, kuriais nebeturtingą padarė visą Kauno guberniją; del ko gyventojų reikaluose neima nė plunksnos, kolei reikalą turįs neužmokės.

DR. JONAS ŠLIUPAS

Aušrininkas ir kovotojas už lietuvių spaudos atgavimą, taipgi vienas pirmųjų Amerikos lietuvių atbudimo žadintojas ir laisvo mintijimo skleidėjas.

Šioj gadynėj visi viršininkai ima didžias algas; todel gačniai važinėjas, muša kortomis, gyvena iškilmingai ir geria be galo. Jeigu kas ir dveja tiek jiems mokėtų, nebutų gana. O tokie žmonės argi gali dailiai kraštą valdyti?

Kl. Kas yra žandarai?

At. Žandarai yra tai prasti burliokai ar žydai į kariuomenę paimti, paskirti į žandarus ir pastatyti miesteliuose.

Kl. Kam gi juos viršininkais pastatė?

At. Pastatė, idant dabotų bent kurio žmogaus.

Kl. Ar gerai daboja žandarai?

At. Tiems, kurie juos pastatė, rasi, ir gerai daboja; bet katalikams yra tikra Viešpaties Dievo rykštė; nes nė vienam neleidžia liuosai atsidvėsti, nė vienam, kaip norint, pašnekėti. Lenda visur: į karčiamas, į žmonių, ponų, bajorų namus, pagaliau į bažnyčias. Visur to tykoja, idant kurį žmogų įkąstų. Vos ką paregėjęs, tuojau praneša augštesniems viršininkams, tie vėl nieko nesiklausdami aptartą deda į kalinę ar uždeda štruopas. Kai kurie žandarai burliokai yra ir geri; bet žandarai žydai į maskolių tikėjimą krikštyti, yra nedoriausi. O tačiau daug jų yra tarp žandarų.

b) Valančius apie maskolių užsimojimus. (Kat. Baž. Varguose.)

„Jei maskoliai norėtų iš jusų atimti „Aukso Altorių" ir kitas maldų knygas, negalėtumet jų atiduoti. Senuose amžiuose pagonys ieškojo švento rašto knygų; Katalikų Bažnyčia visus žmones, tokias knygas pagonims atidavusius, palaikė atstojusiais nuo tikėjimo. Musų maldų knygos nė trupučio nėra priešingos vyresnybei; jeigu tas atima be pinigų, padaro neteisingai, yra paprasti plėšikai. Žandarai knygas užvis iš moteriškų išveržę, patys parduoda žmonėms.

Kad vargų su biauriais žandarais neturėtumet, išeidami iš bažnyčios paslėpkite. Jei bažnyčioje pradėtų grobstyti, pakelkite didį klegėsį, nes užpuolė jus Dievo namuose plėšikai.

Jusų taip pat nelaimingoje gadynėje maskoliai išspausdino Vilniuje lietuviškai maskoliškomis raidėmis: Aukso Altorių, Evangeliją ir kitas knygeles. Bet spausdindami išmetė kai kuriuos katalikų šventuosius ir apleido maldeles už Šventąjį Tėvą su Vyskupu; žodžiu sakant, pagadino tas knygas tikėjimo daiktuose. Todel katalikai, nors pažintumet maskolių raides, vienok niekuomet nepirkite tokių knygų, nei skaitykite, nes galite suklysti tikėjime. Jeigu kuris pirko, tegu sudegina.

Dar maskoliai išspausdino keletą knygelių su visu maskoliškai, katalikų tikėjimui butinai priešinga; tas antmeta jusų vaikams, mokyklose esantiems, ir liepia skaityti. Jeigu vaikai, namo sugrįždami, parsivežtų, tėvai katalikai turi neskaitydami jas sudeginti. Dar savo vaikus turi persergėti, idant priversti tokias knygeles skaityti, niekuomet jomis netikėtų ir žinotų esant pilnas melagystės.

Maskoliai spausdina lietuviškai maskolinėmis raidėmis kalendorių. Regėjau jų vieną; pradžioje, rodos, padėtas jusų vyskupo parašas, tačiau tas kalendorius didžiau pridera maskoliams kaip katalikams. Užvis pridurai to kalendoriaus pilni yra daiktų priešingų katalikų tikėjimui. Tur but, vyskupui pasirašius, pridėti. Todel katalikai niekuomet nė vieno tokio kalendoriaus nepirkite, nei skaitykite.

Nors slaptu mokykite savo vaikus lietuviško rašto iš senų jusų knygų. Tegul kiekvienas vaikas turi knygas, lotiniškomis raidėmis spausdintas. Kad tos butų ir brangios, (Tilžėj pigiai perkamos yra), tačiau pirkite, duokite vaikams ir liepkite iš jų melsti lig gyvos galvos".

* * *

Kas nori arčiau tas pirmąsias „draudžiamos spaudos" kregždutes pažinti, teskaito Docento J. Tumo veikalą: „Motiejus Valančius Žemaičių Vyskupas, Maskoliams Katalikus Persekiojant". Kaunas, Žinijos Bendrovės 18-tas leidinys, 1929 m. Šitą paskaitą ruošiant be išvardytų veikalų pasinaudota A. Jakšto surinkta medžiaga pirm 20 metų knygutėse apie 10 metų spaudos sukaktuves.

(Užbaiga)

Prie Spaudos Sukaktuvių

(Juridiškas Paaiškinimas)

Šiemet gegužės 7 dieną suėjo lygiai dešimts (trisdešimts) metų kaip caras yra patvirtinęs ministerių kabineto sumanymą panaikinti visus varžomuosius vyriausybės įsakymus „delei lietuvių ir žemaičių spausdinių" ir leido vartoti šiems spausdiniams netik rusų raides, bet ir lotinų, arba kokias nors kitas raides. Šiais varžomais įsakymais vidaus reikalų ministerio aplinkraštis, išleistas 1861 m. rugsėjo 13 dieną pažymėtas No. 141, kuris, kaip ministeris Miliutinas aiškino, esąs buvęs 1866 metais caro žodžiais patvirtintas. Buvęs pagaliau 1880 metais balandžio 22 dieną dar švietimo ministerio išleistas aplinkraštis, kuriame kalbama apie lotinų raidžių vartojimą lietuvių mokslo raštuose.

Visi šie aplinkraščiai, kaip pamatysin toliaus, jokios teisių vertės neturėjo, o vienok apie 45 metus lietuviams nebuvo leidžiama savo lietuviškomis raidėmis spausdinti savo raštų. Aišku ką gali padaryti valdininkai ir neturėdami legalio teisėto įsakymo. Išėjo tatai aikštėn labiausiai delei inž. Maciejausko bylos su kunigaikščiu Šachovskiu, vyriausiu cenzuros prižiurėtoju, kuris buvo įsakęs konfiskuoti išleistą inž. Ant. Maciejausko žemlapį lotinų raidėmis. Šis žemlapis buvo spausdintas 1900 m. vasario mėnesyje ir buvo konfiskuotas 8 mėnesiais vėliaus. Ant. Maciejauskas pareikalavo iš Šachovskio kurio įsakymu buvo konfiskuotas žemlapis, 1,000 rublių nuostolių atlyginimo. Šachovskis teisinosi pasiremdamas visais augščiau nuradytais aplinkraščiais, tačiau nusprendimu senato 1902 metais gruodžio 14 dieną, susirinkus trims departamentams ir 1904 metais gegužės 10 dieną, susirinkus visiems kasacijos senato departamentams ir pirmajam, buvo nutarta, kad šie aplinkraščiai nebuvo caro patvirtinti ir kaipo tokie neturi priverstinos galios ir todel leidžiama Ant. Maciejauskui ieškoti iš Šachovskio nuostolių.

Kita byla delei vartojimo lotinų raidžių musų raštuose, kuri buvo pasiekusi senatą, tai a. a. Povilo Višinskio byla. Vasarą 1900 metais jis buvo išlipdęs afišas Joniškyje delei spektaklio. Už tai buvo traukiamas atsakomybėn ir pasirupino, kad byla pasiektų senatą. Ši byla buvo peržiurėta viename kriminaliniame kasacijos departamente 1904 m. gegužės 13 dieną ir jos apgynėju buvęs Gaufmanas naudojosi jau senato paaiškinimais, kurie buvo pravesti Maciejausko byloje ir tada senatas vėl paaiškino, jog P. Višinskis turėjo teisę vartoti tas raides. Šiomis žinelėmis nemanau aiškiai senato teisingumo. Norėjau tik priminti, jog teisėto spaudos uždraudimo ir buti nebuvo ir jog senatas, kuris daboja įstatų, praėjus apie pusei amžiaus, galutinai paaiškino, kame teisybė. Matomai, šis vaisius jau buvo prisirpęs. („Liet. žinios")

J. Vileišis.

VIETINĖS ŽINIOS

VISŲ LAUKIAMAS PARENGIMAS.

Sekmadienio visi laukia, nes nori išgirsti syečių iš Lietubos pranešimus Vilniaus vadavimo reikalais. Kaip jau buvo pereitame „Tėvynės" num. pranešta, kad sekamą sekmadienį, gegužės 6 d., Klasčiaus Clinton Salėje, Maspethe, yra rengiamas žymus parengimas su labai įvairiu programu, tad visi šio pa rengimo ir laukia.

Parengimo programas bus sekamas: kalbės svečiai iš Lietuvos: prof. kan. F. Kemešis, prof. B. Vitkus ir rašytojas P. Babickas. Pastarasis parodys ir judomus paveikslus iš Lietuvos gyvenimo. Svečių pranešimai bus svarbiausiai Vilniaus vadavimo reikalais ir iš Lietuvos kulturinio ir ekonominio gyvenimo. Visiems svarbus ir įdomus. Dainų programą išpildys: Zosė Vitaitienė, Marijona Strumskienė, Emilija Vaiteliutė ir A. Banys, akomponuos muzikas P. Sagas. Tokių meno jėgų pasiklausyti kiekvienam dainas mylinčiam asmeniui yra didžiausio malonumo.

Nepamirškite, kad salė bus atdara nuo 2 val. po pietų, o programas prasidės punktuališkai 3-čią val. po pietų. Todel nesivėluokite visi susirinkti laiku. Įžanga visiems nemokamai.

Po programui p. Klasčius rengia šokius, kurie prasidės nuo 7 val. vakare. Gros p. Jezavito vadovaujamas Lietuvių Radio Valandos Orkestras. Visi vietos ir apylinkės lietuviai kviečiami atsilankyti į šį svarbų nepaprastu programu parengimą.

Reporteris.

P. S. Šeštadieny, gegužės 5 d., Brooklyno Meno Muzėjaus auditorijoje rengia svečiams iš Lietuvos paskaitas. Paskaitos prasidės 3 val. po pietų. Muzėjus yra prie Eastern Parkway, Brooklyne. Šias paskaitas rengia Lietuvių Profesionalų Sąjunga, Lietuvių Alumnų ir Studentų Kliubas ir Amerikos-Lietuvos Institutas prie Kolumbijos Universiteto. Visi lietuviai kviečiami atsilankyti į paskaitas. **Rep.**

SLA. PREZIDENTAS LANKĖSI CENTRE.

Balandžio 28 d. atvyko į S. L. A. Centro Raštinę SLA. Prezidentas p. S. Gegužis. Kadangi antrytojaus, balandžio 29 d., gerb. SLA. Prezidentas turėjo buti Hartforde, Conn., sulig pereito Pildomosios Tarybos suvažiavimo nutarimo ištirti kilusius vaidus ir nesusipratimus SLA. 124 kuopoje, kurie net Conn. valstijos apdraudos departamentą pasiekė p. Chase-Čekanausko nerimtais ir tiesiog neleistinais žygiais, tai p. Gegužis turėjo iš namų išvykti šeštadieny, nes iš Mahanoy City, Pa., tą pačią dieną išvažiavus negalima laiku nuvykti į Hartford, Conn.

Ta proga su gerb. SLA. Prezidentu pasikalbėta einamaisiais organizacijos reikalais ir su Sekretorium p. Viniku aptarė kelių pomirtinių ligoje pašelpų išmokėjimo reikalus. Kadangi p. Gegužis pasirįžęs aplankyti ir Conn. valstijos apdraudos departamentą, tai grįždamas iš Hartfordo vėl žadėjo sustoti SLA. Centre ir pranešti ką girdės ir ką atliks tais reikalais ir kokios pasekos bus jo ištyrimo tų visų Susivienijimui gėdą ir žalą darančių nesusipratimų S. L. A. 124 kuopoje.

LANKĖSI SVEČIAI.

Pereitą savaitę aplankė S. L. A. Centrą ir „Tėvynės" Redakciją SLA. 175 kuopos veikėjas ir žurnalo „Išminties" leidėjas-redaktorius p. R. Židžiunas iš So. Boston, Mass. Buvo atvykęs į Brooklyną porai dienų paviešėti ir savo senus pažįstamus, bei draugus aplankyti.

Lankėsi SLA. 41 kuopos finansų sekretorius ir „Tėvynės" bendradarbis p. P. Baumila iš Lawrence, Mass. Buvo atvykęs į savo giminės šermenis Newark, N. J., tai grįždamas į namus aplankė ir SLA. Centrą. Malonus ir energingas SLA. veikėjas p. Baumila ir tokie svečiai visuomet yra malonus SLA. Centrui.

NEPAMIRŠKITE GRAŽAUS PARENGIMO.

Nepamirškite, kad Brooklyno Lietuvių Operetės Draugija šio sezono veikimo užbaigimui rengia šaunų programą. Parengimas įvyks sekmadieny, gegužės 13 d., Lietuvių Piliečių Kliubo salėje, 80 Union Ave., Brooklyne. Bus suvaidinta juokinga komedija „Vargšas Tadas" ir išpildyta koncertinė programo dalis. Po programui bus šokiai iki vėlumos. Visi atsilankę turės progos smagiai laiką praleisti, pasišokti ir pasilinksminti. **Beveik Report.**

KOLUMBIEČIAI VEIKIA.

Balandžio 23 d. vakare Lietuvos Gen. Konsulate įvyko reorganizacinis Amerikos-Lietuvos Instituto prie Kolumbijos Universiteto posėdis. Savaitės eigoje šis Institutas bus naujai įregistruotas Universitete ir Un-to Senatas paskirs savo patarėją, — seniau buvo prof. Perry ir Gray.

Programoje numatyta įsteigti lietuvių kalbos, literaturos ir istorijos kursus parupinti stipendijų Lietuvoje ir Kolumbijos Universitete, keistis profesoriais, ruošti eilę paskaitų ir referatų.

Specialei kimisijai pavesta neatidėliojant sutraukti į Institutą dabar Kolumbiją lankančius lietuvius studentus — visuomenė prašoma pranešti tokių studentų-čių pavardes ir adresus.

Valdybon išrinkta: pirm. adv. Wm. J. Drake-Dragunas, sekr. Dr. Jul. P. Jurgėla ir p-lė Alberta Strimaitytė. Prieš kelis metus sunkiai dirbę studentai pirmą kartą susitiko jau įvairius mokslus baigę. Nuotaika buvo jauki.

Dalyvavo, be minėtų 3, dar: adv. Kl. Vokietaitis, inž. A. J. Mažeika, teisin. Ed. Paulonis ir K. R. Jurgėla, bank. J. Antanavičius, mok. J. Tamošaitis, žurn. K. Baltramaitis ir gen. konsulas P. Žadeikis.

K. R. Jurgėla.

IŠ TMD. REIKALU SUSIRINKIMO.

Antradieny, balandžio 24 dieną, p. J. Ambraziejaus Agenturoje, Brooklyne, įvyko TMD. reikalu susirinkimas, kuriame dalyvavo burys veikėjų bei narių. Susirinkimas Centro sekretoriaus M. L. Vasil buvo sušauktas tuo tikslu, kad apkalbėjus dabartinę draugijos buklę, seimo šaukimo reikalą ir išrinkus komisiją knygų peržiurėjimui. Plačiai apkalbėjus seimo reikalingumą ir šių dienų draugijos buklę, vienbalsiai nutarta reikalauti Centro valdybos, kad ji sušauktų TMD. seimą drauge su SLA. seimu birželio mėn. Detroite. Priėjus prie knygų peržiurėjimo komisijos rinkimo ir plačiai šį reikalą išdiskusavus, prieita išvados, kad knygų peržiurėjimui komisiją gali išrinkti tik seimas, nes kitaip išrinktai komisijai niekas netikės ir tas reikalas niekad nebus užbaigtas.

Po to padaryta keletas svarbių įnešimų sekamam seimui, kuris, susirinkusių nuomone, geriausiai tiktų sušaukti birželio 26 dienos vakare, SLA. seimo sesijoms užsibaigus.

Susirinkimas buvo ramus ir visi reikalai gyvai buvo svarstomi, kas parodo, kad gerb. veikėjai įdomauja kulturinės organizacijos reikalais.

Reporteris.

ĮDOMIOS PASKAITOS.

Nepamirškite, kad pirmadieny, gegužės 7 d., 7:30 val. vakare, Cornish Arms Hotelio salėje, 311 W. 23-rd St., New Yorke, Spaudos Atgavimo Sukaktuvių Komitetas ir Rutų Ratelis rengia paskaitas spaudos atgavimo 30 metų sukaktuvių atžymėjimui. A. B. Strimaitis skaitys paskaitą temoje: „Tautinės sąmonės išlaikymas. Kun. Milukas — „Lietuviai ir 40 metų drausmė". Kun. Balkunas — „Lietuviai 60 metų šviesoje". Bus ir daugiau paskaitų, taipgi bus pasakyta spaudos uždraudimo laikų žymesnės eilės. Svečiami visi atsilankyti.

Rengėjai.

SEKMINGAS TRANSATLANTINIS BALIUS.

New Yorko Bronkso kolonijos lietuviai buvo surengę transatlantiniam skridimui paremti balių, kuris įvyko balandžio 14 d. Šis parengimas buvo bent tiek sekmingas, kad pelno liko $54.00, kurio pusė skiriama antram skridimui — lakuno Janušausko žygiui paremti ir kita pusė skiriama žuvusiems lakunams Dariui ir Girėnui paminklo pastatymui.

Labai nemalonu, kad tokia maža suma pinigų susidarė tokiems svarbiems tikslams. Priežastimi buvo labai lietingas oras tą vakarą ir todel maža publikos atsilankė — daugelį lietus sulaikė nuo šio parengimo. Bet vis tik reikia skaityti sekmingu parengimu, kuomet prie tokių aplinkybių dar tiek pelno padaryta.

Be to, p. K. Kavaliauskas išpardavė Lituanicos II spilkučių už $23.00, tad antram skridimui paremti išsiųsta į Chicagą $50.00. Kita pusė pelno — $27.00 bus išsiųsta žuvusių lakunų paminklo statymo fondui. Dar turime likusių spilkučių, tai stengsimės visas išparduoti ir dar keletą dolerių padaryti antram skridimui.

Rengimo komitetas:
Juozas Kalėda — pirm.,
Kaz. Kavaliauskas — sekr.,
Alf. Stankevičius — ižd.

ĮDOMUS PASIVAŽINĖJIMAS NAUJUOJU FORDU.

Apie 11 val. vakare stovime prie Long Island geležinkelio stoties ir laukiame gatvekario. Sustoja ties mumi naujas gražus automobilis ir šoferis atsidaręs duris pasiulo:

— Sėskite, pavėžėsiu į kur reikia.

Žmogus nepažįstamas, tad kodel jis nori mums patarnauti?— tuojaus kilo klausimas.

— Ačiu, štai ateina gatvekaris, parvažiuosime juo į namus — atsisakome.

— Lipkite į automobilį, pevėžėsiu. Noriu jums parodyti kaip puikiai naujasis 1934 metų fordas važiuoja — prisispyręs siulo nepažįstamasis.

Įsėdome ir važiuojame. Automobilis penkių pasažierių, ruimingas, švelniai, tykiai važiuoja.

— Ištikro puikus automobilius, nejaugi tai fordas? — klausiu netikėdamas pats savo akimis.

— Žinoma, fordas — atsako p. Wm. A. Vatkins, kurį jau turėjome progos pažinti kaipo Brooklyn Manor Auto Co. Inc., atstovą, Fordo kompanijos autorizuotas jos automobilių pardavėjas adresu: 9807 Jamaica Ave., Woodhavene. Toliaus p. Watkins paaiškino, kad tai yra 1934 metų „Tudor Sedan" fordo „deluxe" modelis. Švelniai ir lengvai važiuoja delto, kad jo motoras yra 8 cilinderių. Automobiliaus kaina su visais pagerinimais ir pridėčkais yra $704.72. Galima nusipirkti įmokant tik $229.97 ir per 12 mėnesių mokant po $45.

Ištikro nesarmata ir didžiausiam ponui tokiu automobiliu važinėtis. Ir taip pigiai ir tokiomis lengvomis sąlygomis galima šiandien nusipirkti puikų automobilį. Henry Fordas tikrai revoliuciją padarė automobilių industrijoje. **Pasažierius.**

TELEFONO REIKALAVIMAI DIDĖJA.

New Yorko Telefonų Kompanija praneša, kad šio pavasario reikalavimai naujų telefonų žymiai pralenkia reikalavimus to paties laikotarpio pereitų metų. Paprastai su gegužės 1 d. baigiasi nuomininkų sutartys su namų savininkais biznio patalpoms ir žmonių gyvenimui. Telefono Kompanija numato, kad šiemet tarpe balandžio 15 d. ir gegužės 15 d., bus apie 15,000 permainų vien del persikraustymo biznių ir gyventojų į kitas patalpas, kas reiškia 15 nuoš. daugiau, negu pereitais metais.

Pagaliau, numatoma, kad tuo pačiu laikotarpiu priseis įdėti apie 41,000 naujų telefonų New Yorko mieste, kuomet pereitais metais tuo pat laiku buvo įvesta tik 31,500 naujų telefonų. Tokis padidėjęs telefonų reikalavimas skaitomas kaipo neabejotinas barometras gerėjančių laikų.

Kuopų Susirinkimai

Wilkes Barre, Pa. SLA. 35 kuopos susirinkimas įvyks 6 d. gegužės, paprastu laiku, B. Poteliuno svetainėj, 53 Bank St. Visi nariai ir narės neužmirškite atsilankyti ir užsimokėti užvilktas mokestis, kad nebutumet suspenduoti, o vėliaus išbraukti iš organizacijos. Taipgi atsiveskite savo draugus ir pažįstamus prirašyti prie SLA. 35 kuopos.

J. Andriušis — sekr.

New Britain, Conn. SLA. 34 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks gegužės 10 d. 8 val. vakare, Lietuvių svetainėj, 354 Park St. Visi nariai kviečiami atsilankyti ir užsimokėti užvilktas mėnesines mokestis, kad neliktumet suspenduoti, nes sekretorius nekolektuos po stubas. Turime ir kitų reikalų aptarimui.

P. P. Pilipauskas — sekr.

Aliquippa, Pa. SLA. 247 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks 13 d. gegužės, 6:30 val. vakare, J. Einikio name, 1501 Green St. Visi nariai ir narės kviečiami atsilankyti, nes turime daug svarbių reikalų aptarimui. Atsiveskite savo draugus ir pažįstamus prirašyti prie SLA. 247 kuopos. **J. Plečkaitis** — sekr.

Hazleton, Pa. SLA. 45 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks 6 d. gegužės, 2 val. popietų, 113 N. Wyoming St. Malonėkite visi mariai pributi, nes yra svarbių reikalų aptarimui. Neužmirškite užsimokėti mėnesines mokestis, kad neliktumet suspenduoti.

V. Skernolis — sekr.

Mahanoy City, Pa. SLA. 211 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks 6 dieną gegužės, paprastu laiku, K. of C. svetainėj, W. Mahanoy Ave. Visi nariai ir narės malonėkite atsilankyti ir užsimokėti mėnesines mokestis, Atsiveskite savo draugus prirašyti prie SLA. 211 kuopos.

A. Ramanauskas — sekr.

Shenandoah, Pa. SLA. 23 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks gegužės 6 d., 2 val. popietų, Egans salėje, Main ir Centre gatvių. Visi nariai ir narės yra kviečiami skaitlingai dalyvauti, nes bus rinkimai delegatų į sekamą SLA. 38 seimą. Taipgi nepamirškite užsimokėti užvilktas mokestis. Atsiveskite savo draugus ir drauges prirašyti prie SLA. 23 kp.

J. K. Urbanas — sekr.

Ansonia, Conn. SLA. 66 kuopos susirinkimas įvyks gegužės 5 d., 2 val. popietų, bažnytinėj svetainėj. Malonėkite visi mariai pributi, nes yra daug reikalų aptarimui. Bus renkami darbininkai del SLA. 4 apskričio išvažiavimo, kuris įvyks 3 d. birželio, Shulten Parke, Ansonia, Conn. **J. Radzevičius** — sekr.

Saugumas Numeriuose

(TELEFONO NUMERIAI)

Saugumas Šeimynai .. Saugumas Nuosavybei

Apsaugojimui savo šeimynos ir nuosavybės yra pakankama priežastis turėti telefoną. Tačiau kasdieninis telefono patarnavimas sudaro jį butinu reikalingumu. Jis sutaupo keliones... Jis sutaupo laiką... Jis sujungia tolumą... Jis praneša žinias.

Jis suteikia jums smagumą tankaus pasikalbėjimo su savo draugais, kaimynais ir giminėmis. Jei jusų vardas yra telefono knygose — jie gali jus pasiekti. Telefonas yra jusų tarnas dieną... jusų sargas naktį... Turėti telefoną daug reiškia. Gali reikšti net viską!

Kodel šiandien neužeiti į Telefono Ofisą ir nepasikalbėti apie telefono įsigijimą? Jokio atsakomingumo neužsitrauksit už sužinojimą kiek mažai telefonas kainuoja ir kiek daug jis jums padarys.

NEW YORK TELEPHONE COMPANY

VYRAI — ATYDA!

Štai yra specialis pranešimas, kuris bus įdomus kiekvienam vyrui, kuris pasiekė „viduramžį" ir jaučia reikalingumą tam tikro gaivinančio TONIKO. Kad suteikti galimumą tukstančiams, kurie del kokios nors priežasties atidėlioja užsisakyti

Nuga-Tone

tiesiog nuo distributorių. Šį Gydytojaus preskripcija dabar parduodama visose vaistinyčiose. Vienas doleris už mėnesio treatmentą — bukite savimi ir gaukite butelį šiandien — garantuotas.

„IŠMINTIS"
NAUJAS, DIDELIS, GRAŽUS
Mokslo, Meno, Satyros ir Verslo
VISUOMENIŠKAS ŽURNALAS
Turiningas įdomiais ir naudingais raštais; paveiksluotas, su anglų kalba skyrium jaunimui; daug jumoristinių eilių ir poezijos.
Bendradarbiauja Gabiausi Rašytojai
Kaina metams $1.50. Kopija 15c
Kanadoj ir Užrub. metams $2.00
Prenumeruokite šiuo adresu:
Išmintis Publishing Co.
315 E Street, South Boston, Mass

PAŽANGA
Laisvos Minties, Mokslo ir Kritikos Mėnesinis Žurnalas
Kaina $1.00 metams
Pusei metų 65 centai
Vienas No. 10 centų
PAŽANGA
3352 S. Halsted St. Chicago, Ill.

Tel. Newtown 9-4464
ANT. J. VALANTIEJUS,
Laisniuotas Graborius ir Balsamuotojas.
Apdrauda visose šakose.
Notary Public.
54-41 — 72-nd Street,
(4 Lexington Ave.) arti
Grand St., Maspeth, L.I.N.Y.

Reumatizmas Sausgėlė
Nesikankykite savęs skausmais, Reumatizmu, Sausgėle, Kaulų Gėlimu, arba Mėšlungiu — raumenų sukinu, nes skaudėjimai nat patalo paguldo.
CAPSICO COMPOUND
mostis lengvai prašalina viršminėtas ligas; mums šiandien daugybė žmonių siunčia padėkavones pasveikę. Kaina 50c., per paštą 55c. ar dvi už $1.05. Dukart tvirtesnė 75c.
Knyga: „ŠALTINIS SVEIKATOS" augalais gydytis, kaina 50 centų.
JUSTIN KULIS,
3259 South Halsted Street,
CHICAGO, ILL.

DIDELĖ EKSKURSIJA
Į LIETUVĄ
Rengia ir prižiuri
Lietuvių Laivakorčių Agentų Sąjunga Amerikoje
Populiariu Kabininiu Garlaiviu
"STUTTGART"
Išplauks iš New Yorko
LIEPOS 12 d., 1934 m.,
tiesiai be persėdimo į Klaipėdą
TREČIOS KLESOS KAINOS:
Iš New Yorko į Klaipėdą ..... $ 97.50
Į abi pusi — į Klaipėdą ir atgal $167.00
Pridedant Jung. Valst. Taksus
Del informacijų kreipkitės į:
COSMOPOLITAN TRAVEL SERVICE
Prop. J. AMBRAZIEJUS
168 Grand St., Brooklyn, N. Y.
A. S. TRECIOKAS
197 Adams St., Newark, N. J.
JOHN SEKYS
433 Park St., Hartford, Conn.
VIENYBE TRAVEL BUREAU
193 Grand St., Brooklyn, N. Y.
G. A. KYBA
AMERIKOS LIETUVIS
14 Vernon St., Worcester, Mass.
ATLANTIC TRAVEL SERVICE
K. SIDABRAS, *Prop.*
342 W. B'way, So. Boston, Mass.
PETER BARTKEVICIUS
678 N. Main St., Montello, Mass.
MR. PAUL MOLIS
1730—24th St., Detroit, Mich.
LITHUANIAN NEWS PUB. CO.
NAUJIENOS
1739 S. Halsted St., Chicago, Ill.
OHIO LITHUANIAN PUBLISHING CO. DIRVA
K. S. KARPIUS
6820 Superior Ave., Cleveland, O.
MR. C. J. WOSHNER
2013 Carson St., Pittsburgh, Pa.
MR. A. VARASIUS
206 All Nations Bank Building
1200 Carson St., Pittsburgh, Pa.
HAMBURG-AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD

ŠVEDŲ AMERIKOS LINIJA
IŠ NEW YORKO
DIDELĖS EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
RENGIAMOS LIET. LAIV. AGENTŲ SĄJUNGOS AMERIKOJE
Moderniškuoju, baltu Motorlaiviu
"GRIPSHOLM"
Gegužės 28
Liepos 3, š.m.
Į KLAIPĖDĄ
PER GOTHENBURGĄ
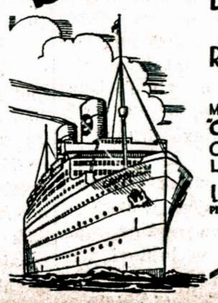
GEGUŽĖS 28 - M.L."GRIPSHOLM" - TIESIOG Į KLAIPĖDĄ
KITI IŠPLAUKIMAI
„KUNGSHOLM" ..... Gegužės 7
„DROTTNINGHOLM" Gegužės 18
„KUNGSHOLM" ..... Birželio 4
„DROTTNINGHOLM" Birželio 12
Informacijų ir laivakorčių kreipkitės į vietinius agentus arba į
SWEDISH AMERICAN LINE
BOSTON, 10 STATE STR.—NEW YORK, 21 STATE STR.—CHICAGO, 181 NO. MICHIGAN AVE.
— Brošiurėlė apie ekskursijas Tamstai bus suteikta veltui ant pareikalavimo. —